Poštnina plačana — Sped. abbon. post. — II gr.

GOSPODARSTVO

TRGOVINA ★ FINANCE ★ INDUSTRIJA ★ OBRT ★ KMETIJSTVO

LETO IV. ŠT. 81 | TRST, 28. OKTOBRA 1950 | CENA LIR 20

Poročili OEEC in ZVU

Finance STO-ja pravzaprav aktivne

OEEC (Organizacija za evropsko gospodarsko sodelovanje) v Parizu je te dni izdala poročilo o »Notranjem finančnem položaju držav-članic« (Internal Financial Stability in members countries) v letu 1949. To poročilo vsebuje tudi nekaj podatkov o finančnem položaju STO, ki je priznano kot reden in enakopraven član OEEC med ostalimi članicami.

Poročilo je odobril Svet OEEC 3. avgusta 1950, pripravila ga je delavna skupina izvedencev iz osmih držav članic, ki jim je bil dan nalog, da proučijo spomenice, ki so jih predložili vsi člani Organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje v Parizu. Delovna skupina izvedencev se je sestajala v času od 1. marca do 20. junija 1950. Poročilo se naslanja na podatke, ki jih je prejela organizacija do junija tega leta.

I. SPLOSNI POLOZAJ

Angloameriški pas STO-ja, pravi poročilo, je tesno povezan z Italijo po denarni in bančni organizaciji, z dogovori glede proračuna ter po carinskem in davčnem sistemu.

Indeks proizvodnje je narastel od 80 v letu 1948 na 83 v letu 1949 (na osnovi 1938 = 100).

Leta 1949 je dosegla brezposelnost okoli 15% za delo sposobnega prebivalstva. V tem številu ni bilo vključenih 30.000 beguncev v pasu, od katerih je 15.000 brez dela.

II. FINANCNA POLITIKA

Proračun se predloži vsakih 6 mesecev. Naslednja tabela prikazuje izpremembe glede primanjkljaja od 1. julija 1948 do 30. junija 1950 (v milijardah lir):

	Primanjkljaj
Julij-december 1948	8,59
Januar-junij 1949	4,84
Julij-december 1949	3,5
Januar-junij 1950	4,16

Postavka za prvo polletje 1950 je bila določena sporazumno z italijansko vlado. Treba jo bo revidirati v skladu z rezultatom za drugo polletje 1949, ko so ukrepi za strožje pobiranje davkov prinesli precejšnje povišanje dohodkov.

Primanjkljaj je treba v veliki meri pripisati posebnemu proračunu za obnovo.

ZAKLJUCEK

Prav majhne razlike obstajajo med finančnim položajem Trsta in Italije glede na to, da je položaj Trsta skoraj popolnoma pod vplivom položaja Italije.

Te podatke o finančnem položaju STO-ja danes že lahko izpopolnimo z novejšimi, ki jih vsebuje poročilo ZVU, naslovljeno na ECA, za razvoj od 1. aprila do 30. junija 1950.

Najznačilnejša poteza poročil OEEC in ZVU je ta, da je STO gospodarsko in finančno dovolj krepko, da lahko neodvisno živi. Pogoj za to je seveda neodvisno vodstvo tržaškega gospodarstva in tržaških financ, ki mora prej ali slej najti pravo pot, upoštevajoč predvsem naravno vlogo Trsta kot stikališča njegovega naravnega celinskega zaledja in čezmorskih dežel. Ni dvoma, da bo STO lahko zaživel lastno gospodarsko življenje brez izrednih podpor iz inozemstva, ko se uredijo splošne mednarodne politične in gospodarske razmere in končno spravijo mednarodni gospodarski odnosi STO-ja v okvir mirovne pogodbe; v smislu te se gospodarstvo STO-ja mora rešiti okov italijanskega gospodarskega sistema.

Ostanimo pri uradnih ugotovitvah ZVU zlasti glede proračunskega primanjkljaja, ki je bil doslej glavno orožje v rokah tistih, ki so STO-ju odrekali življenjsko sposobnost.

»Veliko zboljšanje gospodarske delavnosti Trsta, pravi poročilo ZVU, se zrcali v zmanjšanju proračunskega primanjkljaja«. Primanjkljaji, ki jih navaja poročilo OEEC, so preračunani, torej ne dejanski, kakor so pozneje pokazali v posameznih razdobjih finančnega leta in ki jih ugotavljajo finančni obračuni. Dejanski primanjkljaji so bili po obračunu ZVU naslednji:

	Primanjkljaj
Julij-december 1948	3,7
Januar-junij 1949	3,2
Julij-december 1949	3,2
Januar-junij 1950	1,0

Dejanski primanjkljaji so torej mnogo nižji, kakor so bili iz previdnosti preračunani. (Primanjkljaj za prvo polletje 1950 je izračunan na podlagi dohodkov v prvih petih mesecih 1950.) Primanjkljaj se nenehoma krči, čeprav naraščajo izdatki; davki so namreč mnogo več vrgli, kakor je bilo preračunano, ker se strože pobirajo, kakor že ugotavlja poročilo OEEC.

Proračun za II. polletje 1950 predvideva primanjkljaj 4,5 milijarde lir. Toda poročilo ZVU ugotavlja, da je v primanjkljaj bila všteta podpora italijanske vlade 2,9 milijarde lir za gradnjo ladij. Ako to vsoto odbijemo, ostane proračunani primanjkljaj za drugo polletje 1950 1690 milijonov lir.

Na tem mestu se ne moremo lotiti razprave o proračunski tehniki in o umetnosti registriranja posameznih postavk v proračunu. Gotovo pa je neumestno večati primanjkljaj z vnašanjem med primanjkljaj prispevka italijanske vlade za gradnjo ladij, ko je vendar povsem naravno in pravično, da Italija prispeva za obnovo tržaške mornarice, ki je bila po njeni krivdi uničena med zadnjo vojno; sicer pa se vse nove »tržaške« ladje po želji Rima registrirajo v Genovi. Tako je »Tržaški Lloyd«, za katerega se gradi večina tržaških ladij z državnimi podporami, še vedno v sklopu italijanskega državnega holdinga Finmare.

Tržaške finance so se že tako zboljšale, da nastaja splošni primanjkljaj samo zaradi primanjkljaja v izrednem proračunu, ki je posledica izrednih povojnih razmer. Gre predvsem za izvrševanje javnih del, ki so socialnega značaja (postavka 3,7 milijarde v proračunu za drugo polletje 1950) in za obnovo ladjevja (prispevek italijanske vlade 2,9 milijarde); skupno z drugimi izrednimi izdatki, nastaja tako primanjkljaj v izrednem proračunu v znesku 6,8 milijarde lir.

Sam redni proračun za drugo polletje 1950 izkazuje višek 3,38 milijarde lir.

Iredentisti so se norčevali iz »mrtvorojenega deteta«, STO pa gospodarsko in finančno živi.

L. B.

Pravo ljudsko glasovanje za naše strokovne šole

Kljub gonji v italijanskih listih in tihe agitacije pro'i slovenskim šolam od dijaka do dijaka je letošnji vpis v slovenske strokovne šole prav zadovoljiv.

V DRŽAVNO SLOVENSKO INDUSTRIJSKO-OBRTNO SOLO V ROJANU se je letos vpisalo: v I. razred 145 dečkov in 83 deklic, v II. razr. 46 dečkov in 24 deklic in v III. razr. 25 dečkov in 9 deklic; skupaj 216 dečkov in 116 deklic, t. j. skupno 332 dijakov. Letos je na šoli 97 dijakov več kakor lansko leto. V nekaterih vzporednih razredih je 38—39 dijakov.

DRŽAVNA NIŽJA SLOVENSKA STROKOVNA SOLA ima letos 159 dijakov, t. j. 2 več kakor lani. V I. razredu je 72 dijakov in dijakinj, v II. 40 in v III. 47; skupaj je 38 dečkov in 121 deklic.

DRŽ. TRG. AKADEMIJA ima letos 120 dijakov, t. j. enega manj kakor lani. Vpisalo se je: v 1. razred 35, v II. 43, v III. 21, v IV. 11 in v V. razred 10 dijakov. Tudi na tej šoli prevladujejo dekleta (71 proti 49).

Te številke govorijo o pravem plebiscitu za naše strokovne šole in postavljajo zahtevo, da se slovensko strokovno šolstvo zaokroži v celoto. Zato je treba ustanoviti srednjo tehnično šolo, na kateri bi lahko nadaljevali študije absolventi industrijsko-obrtne šole, in dvoletno trgovsko šolo. Pri poskusnem vpisovanju, ki ga je odredila vojaška uprava, se je priglasilo za I. razred srednje tehnične šole 27 dijakov, za II. 15; za dvoletno trgovsko šolo za 46 učencev. Kljub uspehu poskusnega vpisovanja ZVU ni odprla omenjenih šol.

Zaman so bili tudi dosedanji protesti naše javnosti proti poniževanju, ki so ga deležni naši dijaki in z njimi vsa naša javnost — da se namreč morajo pravzaprav skrivati po zakotnih šolskih prostorih v zasebnih hišah. Ko stopiš v takšno »šolsko« poslopje in zaman stikaš po napisu, ki bi ti pokazal pot do šole, se ne moreš otresti spomina na katakombe. V enem nadstropju takšne večje stanovanjske hiše so štiri slovenske šole. Na en telefon lahko dobiš štiri ravnatelje! Rojanska šola v pe'em letu po drugi svetovni vojni in v 1950. letu po n. št. pa telefona sploh nima.

Pri kolavdaciji industrijskih prostorov je občinska higienska komisija do skrajnosti stroga, ne ve pa za tesne in neglienične prostore, kjer prebije po 20 do 35 mladoletnih dijakov po 5 do 6 ur zaporedoma in ki jih po preteku nekaj ur zasede druga izmena dijakov.

Zakaj ne zahteva prosvetni oddelek ZVU od tržaške občine primernih prostorov za naše šole? Samo za notranjo obnovo in opremo neke italijanske šole (Dante) so potrošili 35 milijonov lir!

TRGOVINA MED V. BRITANIJO IN „VZHODNIMI" DRŽAVAMI

Letos bo promet živahnejši

Kmalu potem, ko je Churchill napadel angleško vlado, da dovoljuje izvoz v ZSSR tudi strateško važnega blaga, je objavil angleški strokovni tisk podatke o razvoju trgovinske izmenjave med V. Britanijo in tako imenovanimi »vzhodnimi« državami«. Statistika obsega tudi trgovinsko izmenjavo med Veliko Britanijo in Jugoslavijo.

Velika Britanija je v zadnjih letih več uvozila iz Sovjetske zveze in drugih vzhodnih držav, kakor izvozila. V prvi polovici leta 1949 in 1950 je bil uvoz iz Sovjetske zveze dvakrat odnosno 2,5-kra večji kakor izvoz. Trgovina s temi državami se je letos res povečala, toda trgovina z ZSSR in ČSR se je samo zboljšala v primeri s položajem v letu 1949, ko je zelo padla.

RAZVOJ TRGOVINSKE IZMENJAVE (v 1000 funtov št.)

Države		1947	1948	1949	1950 (I. p.)
ZSSR	Uvoz	7,536	27.126	16.015	15.100
	Izvoz	12,000	5.337	8.614	6.300
Poljska	Uvoz	1.458	8.987	15.055	10.305
	Izvoz	7.583	7.118	8,734	3,259
ČSR	Uvoz	6.207	6.429	2.270	3,937
	Izvoz	7.876	5.551	5.320	2.331
Jugoslavija	Uvoz	1.069	4,570	12.174	6.182
	Izvoz	5.087	2,739	3.460	2.079
Bolgarija	Uvoz	50	149	161	36
	Izvoz	57	265	693	183
Skupaj	**Uvoz**	**1,794.540**	**2,078.040**	**2,272.481**	**1,279.254**
	Izvoz	**1,138.276**	**1,581.797**	**1,784.383**	**1,024.041**

Današnja trgovina je približno ista, kakor jo prikazuje tabela. Vzhodna Evropa izvaža predvsem živila. Takšen uvoz je začasen, medtem ko je izvoz angleškega blaga (za potrošnjo ali kapitalne investicije) trajnejši. V letu 1949 je bil angleški izvoz v vzhodne države za 7 milijonov funtov večji kakor v letu 1948, medtem ko je znašal porast vsega angleškega izvoza 200 milijonov funtov.

TRGOVINA V LETU 1950 (prvo polletje — v 1000 funtov)

Uvoz		Izvoz	
ZSSR		ZSSR	
žito	11.509	stroji	5.226
les	447	CSR	
kože	1.146	stroji	732
Jugoslavija		volna	491
poljski pridelki	1.155	Jugoslavija	
les	3.983	stroji	209
Poljska		vozila	439
meso	5.920		
mlečni izdelki	1.504	Poljska	
les	1.627	stroji	1.578

Sovjetska zveza zahteva predvsem elektrotehnične izdelke, ker so njene elektrotehnične naprave predvsem trpele zaradi nemške zasedbe. V tem vidijo Angleži znak, da ne bo Sovjetska zveza še dolgo dovolj opremljena z elektrotehničnim materialom in ne bo razpolagala z zadostno električno energijo za industrijski pogon.

V zadnjem času prihajajo v angleška pristanišča velike pošiljke jugoslovanskega lesa. Včasih je v angleških pristaniščih kar po več ladij, s katerih raz ovarjajo jugoslovanski les.

Rotterdam najbolj nevaren

Trst rešujejo še Marshallove pošiljke

V zvezi z najnovejšimi poročili o nevarnostih, ki grozijo tržaškemu pristanišču s severa, bo našo javnost gotovo zanimalo mnenje nemških krogov. Iz nemških virov posnemamo v glavnem naslednje misli o tem vprašanju:

Dejstvo, da bo oprema, ki je namenjena izpopolnitvi valjarne v Lincu, odpravljena iz Amerike kar čez tri konkurenčna pristanišča, t. j. čez Hamburg, Rotterdam in Trst, dokazuje, kako ostra je že konkurenčna borba med tremi največjimi evropskimi pristanišči, ki prihajajo v poštev za avstrijske prevoze. Trst je v tej borbi do danes še lahko ohranil svoj posebni položaj, ker je uprava Marshallovega načrta svoje pošiljke pošiljala prav skozi to pristanišče na Jadranu. Tržaško pristanišče je zelo pripravno za masovne prevoze. Toda v normalni konkurenčni borbi se bo gotovo Rotterdam pokazal za najbolj ugodno prehodno pristanišče za avstrijske prevoze. Rotterdam ima zelo dobre pristaniške naprave. Poleg tega so Svicarji zelo dobro uredili plovbo po Renu, ki je zelo poceni. Dalje so nemške železnice poskrbele za ugodne železniške tarife. Na drugi strani se čedalje bolj vsiljuje konkurenca Hamburga, ki so jo omogočile zlasti nizke tarife na nemških železnicah. V Rotterdamu in Hamburgu računajo, da bo za Trst nastopila kriza, ko bodo prenehale pošiljke Marshallovega načrta.

V prometu z Avstrijo prihajajo čedalje bolj v poštev masovne pošiljke. Tako gre dnevno po Donavi čez nemško-avstrijsko mejo okoli 3000 ton premoga iz Porurja. Tudi po železnici prihaja v Avstrijo iz Nemčije precejšnja količina premoga in rud. Temu je treba dodati prevoze bombaža, kemikalij in strojev, ki jih uvaža Avstrija v sklopu Marshallovega načrta. Z druge strani izvaža Avstrija surovo železo, pločevino, stroje, tra torje, kroglične ležaje, papir, celulozo, rajon, les, zložljive hišice, kose, srpe, nože, vžigalice itd.

Milijardna pošiljka iz Trsta v Moskvo?

Nemški tednik »Die Zeit« (Hamburg, 12. okt.) prinaša iz Rima poročilo o verižništvu s strateškim blagom iz državčlanic ERP v Sovjetsko zvezo. Tell Berna, predsednik Zveze ameriške strojne industrije, je poleg Francije in Nemčije obtožil tudi Italijo, da je udeležena pri tem verižništvu. (»Gospodarstvo« je že priobčilo to izjavo Tella Berne.) Rimske kroge je ameriška obtožba zelo iznenadila, pravi nemški list. Preiskava je dognala, da so v Trstu izvedli podobno milijardno kupčijo, ne pa v Italiji.

To se je zgodilo takole: Neka švicarska tvrdka je naročila v tržaških ladjedelnicah za eno milijardo ladijskih strojev. Ladjedelnice so naročilo sprejele in izdano je bilo izvozno dovoljenje. Pozneje se je izkazalo, da je švicarska tvrdka nastopila kot komisijonar in da so bili stroji dobavljeni Poljski. Milijarda je bila res tudi plačana. Toda plačala je ni Švica niti Poljska, temveč Češkoslovaška. Ta ni plačala z denarjem, temveč z izvozom pizenskega piva, ki ga danes lahko piješ po vsej Italiji. Ni dvoma, da so ladijski stroji že davno prešli Visto.

(Priobčujemo poročilo hamburškega lista z vso rezervo in prepuščamo odgovornost njemu. Značilno je, da je poročilo datirano iz Rima, kar vzbuja domnevo, da se Rim skuša oprati na račun drugih. Sicer so tržaške ladjedelnice — CRDA — še vedno v rokah italijanske države in jih vodijo iz Rima, čeprav bi po mirovni pogodbi morale pripasti STO-ju.)

LOJALEN TRGOVSKI PARTNER

Predstavnik ameriške tvrdke »Philips Brothers Chemicals«, ki uvaža neželezne kovine in rude iz Jugoslavije, g. L. Jesselson je izjavil ameriškemu tisku, da bi Jugoslavija svoje rude lahko prodajala na »črni borzi«. Na ta način bi lahko zaslužila lepe milijone dolarjev. Tega pa ne dela, temveč prodaja svoje dragocene rude in kovine lojalno v smislu sklenjenih pogodb. G. Jesselson je dodal, da menda ZSSR in njene zaveznice kupujejo svinec in druge rude na »črni borzi«.

naše mnenje

„Mrtvorojeno dete" vendar živi!

Znano predavanje rektorja tržaške univerze prof. Camerata, v katerem je govornik postavil tezo, da suverenost Italije nad STO-jem kljub podpisu mirovne pogodbe še ni prenehala, ni ostalo osamljeno. — Nadaljnji razvoj je pokazal, da je bilo predavanje naročeno iz Rima. Zgledu prof. Camerate, ki je prišel k nam iz južnih krajev, sledijo drugi. Tako se je nedavno rimsko kasacijsko sodišče po petih letih proglasilo zopet za pristojno za prizive s Svobodnega tržaškega ozemlja. Tržaška občina bo izročila neki spor v presojo rimski kasaciji. Ni dvoma, da gre za sistematično akcijo, ki naj »de facto« obnovi suverenost Italije nad STO-jem.

Kako so italijanski učenjaki mislili še pred dobrim letom? V skladu z njihovim mnenjem so bile tudi razsodbe mnogih italijanskih sodišč, ki so se proglasila za nepristojna v zadevah STO-ja.

Prof. Udina n. pr. je lansko leto dal ponatisniti svojo razpravo o vojaški upravi na Svobodnem tržaškem ozemlju, ki je izšla v italijanski reviji »Rassegna di Diritto Pubblico« v dveh člankih leta 1947 in 1949. (Prof. Manlio Udina, »Sull'attuale Amministrazione Militare del Territorio Libero di Trieste«, Napoli, Casa Editrice dott. Eugenio Jovene, 1949, 17 str.)

Prof. Udina poudarja, da je edino nesporno dejstvo, da je 15. septembra 1947, ko je bila uveljavljena mirovna pogodba z Italijo, prenehala italijanska suverenost nad Svobodnim tržaškim ozemljem. Glede na to, pravi prof. Udina dalje, da se sile niso sporazumele glede guvernerja, in ker ni bilo mogoče uresničiti ne samo stalnega statuta, temveč niti ne večine Začasnega statuta, ni bilo mogoče oživotvoriti Svobodnega tržaškega ozemlja, kakor ga predvideva mirovna pogodba.

Po mnenju prof. Udine je Tržaško ozemlje »terra nullius«, nekakšen pravni »vacuum«, to se pravi, da pisec vendar zanika suverenost Italije.

Arcibald Lyall je napisal o razpravi prof. Udine kratko recenzijo v reviji »International Affairs« (London, oktober 1950).

Recenzent pravi, da prof. Udina vendar priznava, da je to »mrtvorojeno dete« pri življenju in da je dovolj krepko, da lahko zaključuje sporazume s tujimi vladami ter da je enakopraven član Organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje (OEEC) v Parizu.

Mr. Lyall zaključuje s pripombo, da je danes vprašanje, ali je Svobodno tržaško ozemlje suverena država ali ni, med mednarodnimi vprašanji, o katerih se vodi živa razprava. Vprašanje je tudi: v primeru, ako STO ni suvereno, kje tiči potem njegova suverenost?

Trda kost in 1200 milijard

V svojem poročilu o izdatkih za oboroževanje Italije je vojni minister Pacciardi izjavi pred talijanskimi poslanci, da lahko brez pretiravanja trdi, »da je tudi Italija postala trda kost za vsakogar, ki bi jo napadel«. Dodal je, da to ni zasluga vlade, temveč duhovne enotnosti, discipline in junaštva italijanskih častnikov, podčastnikov in vojakov. Mimogrede je obžaloval incident pred sodiščem v Bologni, ko je italijanski častnik oklofutal odvetnika, ki je trdil, da italijanski častniki niso borbeni.

Bolj kakor ta podrobnost nas zanimajo izdatki za italijansko oboroževanje, saj je gotovo, da bo obremenitev italijanskih financ vplivala na razvoj italijanskega gospodarstva. Danes ima Italija 9 divizij poleg letalcev (1650 pilotov) in raznih vojaških uradov. Do junija 1951 se bo njena vojska pomnožila na 11 oboroženih divizij. Poleg raznih stroškov v vojaškem proračunu je za oborožitev določenih 150 milijard, in sicer je 50 že pripravljenih, ostalih 100 pa bo pripravil finančni minister z razpisom posebnega notranjega posojila. Vsega bo Italija izdala za oboroževanje v teku prihodnjih treh let kar 1200 milijard lir. Minister je namreč razložil, da so izdatki za vojaško obrambo porazdeljeni tudi po drugih ministrstvih, kakor na notranje (za organizacijo civilne obrambe) in druga ministrstva, n. pr. za kopičenje goriva in surovin, potrebnih za vojaško obrambo. Koliko bo prispevala Amerika za oborožitev Italije, minister še ni vedel povedati.

Minister Pacciardi je še dejal, da je »vstajenje italijanske armade pravi čudež«. V resnici je ta čudež delo ameriških dolarjev, ameriškega orožja in ameriških uniform.

Na noben način ni prav. Po poročilu italijanskih listov se je minister Lombardo dogovoril v Zagrebu, da bo Italija izvozila v Jugoslavijo za 25 milijard blaga izven jugoslovansko-italijanskega kliringa. Videmski nacionalis ični list »Mešsaggero Veneto« protestira proti tej »koncesiji«, kakor da bi Italija darovala svoje blago. Na drugi strani italijanski industrijci tožijo, da ne vedo, kam z blagom zaradi hude konkurence tuje industrije.

VALUTNE TEŽAVE OTEŽUJEJO IZVOZ AVSTRIJSKEGA LESA

Avstrijski izvozniki lesa so zaskrbljeni zaradi novega uradno določenega tečaja šilinga proti dolarju (21,36 šil. za 1 dol.). Po mnenju trgovcev bi morali določiti tečaj šilinga za izvoz lesa v Italijo, na Holandsko in v Nemčijo na najmanj 23,50, za izvoz v Trst, ki se obračunava skoraj izključno v dolarjih, pa na najmanj 26. Notranja cena lesa se suka okrog 650 šilingov za kubični meter; na podlagi tečaja, ki ga je določila avstrijska vlada, pa prejmejo izvozniki komaj 440 šilingov za kubični meter lesa fco. meja.

SVEDSKA RAZPRODAJA VES LES

Po najnovejih poročilih je Švedska razprodala ves les, s katerim danes razpolaga. Zaključene so bile kupčije za približno 90% vsega razpoložljivega lesa. Tako ugodne konjunkture doslej švedske žage še niso imele, kakor vsako leto, je tudi letos glavni kupec V. Britanija, ki je zaključila posle za skupno množino 535.000 standardov.

Rimski gospodarski list

za izvršitev pogodbe o ribolovu na Jadranu

Odškodnina 750 milijonov lir ni previsoka

Že v zadnji številki našega lista smo načeli vprašanje italijanske pogodbe glede italijanskega ribolova v jugoslovanskih vodah proti italijanski letni odškodnini 750 milijonov lir. Pogodba, ki je bila podpisana 13. aprila 1949, bi se bila morala uveljaviti 1. maja istega leta; trajala bi do 30. aprila 1951. V resnici je ostala le na papirju. Do danes še ni bila predložena italijanskemu parlamentu na ratifikacijo in ni italijanski finančni minister postavil v proračun dogovorjene vsote 750 milijonov lir.

Pretveza italijanske vlade, da ne izpolni svoje obveze, je v dejstvu, da se ribiči niso odzvali na razpisani natečaj za ribolovna dovoljenja v jugoslovanskih obrežnih vodah. Kako naj bi se bili tudi odzvali, ko je pristojna italijanska oblast zahtevala kar 3,5 milijona lir za vsako dovoljenje? Navesti hočemo nekaj številk, ki naj vsaj deloma razsvetlijo to zadevo.

Pri pomorskih oblastvih v italijanskih lukah na Jadranu ter v Tarantu in Crotonu, ki prihajata tudi v poštev pri ribolovu ob vzhodnem obrežju Jadranskega morja, je registriranih 1175 motornih ribiških ladij. Od teh odpade velika večina (1130) na severne luke od Tržiča (Monfalcone) do Molfete, manjši del (samo 45 ladij) pa na južne tri luke: Brindisi, Taranto in Crotone. Ako bi se vseh 750 milijonov enakomerno razdelilo na vse ladje, bi prišlo na vsako 640.000 lir, italijanska vlada pa zahteva za vsako dovoljenje skoraj 6-krat toliko, t. j. 3,7 milijona lir.

Zakaj? Odgovor na to vprašanje najdemo v italijanskih listih. Rimski »Il Globo« (21. oktobra 1949) piše n. pr., da je vsota 750 milijonov previsoka in da ladja s kakimi 8—10 ribiči ne more plačati samo za dovoljenje 3,7 milijona lir ter da bo treba pogodbo zboljšati, reci, znižati odškodnino. »Giornale di Trieste« (10. oktobra 1950) pa trdi, da je pogodba neizvedljiva in jo je treba nadomestiti z novo. Ta list, ki je glasilo vladajoče italijanske stranke, meni tudi, da ni potrebno, da bi jugoslovanske oblasti, seveda v svojem morju, nadzorovale italijanske ribiče, ki se bodo že sami vzajemno nadzorovali. Takšna zahteva seveda ne zasluži odgovora.

»Il Globo« pravi nadalje, da znaša ves italijanski letni ribolov 1,2 milijona stotov in ne doseže skupne vrednosti 20 milijard lir; zaradi pogodbe z Jugoslavijo bi se pomnožil v najboljšem primeru za 100.000 stotov. Po tem računu bi morala plačati Italija na podlagi pogodbe 75 lir za vsak kilogram v jugoslovanskih vodah nalovljenih rib.

Ta množina rib ne predstavlja torej po računu italijanskega **gospodarskega** dnevnika niti ene desetine vsega italijanskega ribolova. Čemu pa se potem italijanski ribiči toliko zanimajo za ribolov v jugoslovanskih vodah, ako je tako neznaten? **Cemu so si dali od konca vojne do 31. marca tega leta 280-krat zapleniti v jugoslovanskih vodah svoje ladje in so zaradi tega na denarnih kaznih, zaradi zaplenjenih rib in ribarske opreme pretrpeli — kakor sami trdijo — kar 280 milijonov lir škod ?** (Podatki so iz »Il Globo« z dne 10. oktobra 1950.) In vse to zaradi tega, ker ribarijo v jugoslovanskih vodah brez dovoljenja in rajši tvegajo denarno kazen in škodo (1 milijon lir za vsako zaplembo, kakor sami trdijo), nego da bi opustili ribolov v jugoslovanskih obrežnih vodah.

Jadranske ribe so na svetovnem glasu in živijo ob vzhodnem skalovitem bregu, kjer je morje čisto kakor kristal, ne pa v peščenem morju na italijanski strani. In to vedo najbolje prav italijanski ribiči. To priznava tudi »Giornale di Trieste«, ki piše v omenjeni številki, da so italijanski ribiči že stoletja ribarili na bregovih Istre in Dalmacije, t. j. današnje Jugoslavije. Iz vsega tega se da sklepati, da zaslužijo italijanski ribiči pri svojih letnih dohodkih 20 milijard lir, veliko večino tega denarja prav z ribami, ki jih lovijo v jugoslovanskih vodah. Ne gre pač samo za 100.000 stotov!

Tudi razdelitev motornih ribiških ladij na jadranski obali nam pojasnjuje važnost jugoslovanskih voda za italijanske ribiče. Skoraj vse motorne ladje so registrirane v severnih italijanskih lukah, t. j. nasproti jugoslovanski obali. Od 1175 motornih ladij je registriranih v južnih italijanskih lukah (Brindisi, Taranto in Crotone) samo 45. Od teh ni bila od konca vojne do danes niti ena zaplenjena po jugoslovanskih pomorskih oblastih. Te ladje bržkone zelo malo ali pa sploh ne ribarijo v severnem Jadranu. Zaplenjene so bile (vsega 280 zaplemb) samo ladje iz severnih luk, največ iz Ancone (89), Coze (48) in Molfete (51).

Ribolov v severnem delu vzhodnega Jadrana je torej prav življenjskega pomena za italijansko ribarstvo na Jadranskem morju; brez njega bi italijansko ribarstvo v tem morju bilo brezpomembno za italijansko gospodarstvo.

Zato se za izpolnitev pogodbe tako odločno zavzemajo italijanski ribiči in ministrstvo za trgovsko mornarico. Zato piše »Il Globo« (10. oktobra 1950) da **»za se aj ne ostane nič drugega, kot izvršiti dogovor z dne 13. aprila 1949, ki kljub svojim nedostatkom tvori temelj za ureditev jadranskega ribolova«** in da bi morala italijanska država plačevati dogovorjene vsote (750 milijonov lir) Jugoslaviji. »Mi, — poudarja ‚Il Globo' — vztrajamo odločno pri zahtevi, da se izpolni italijansko-jugoslovanski dogovor.«

Ob koncu članka poziva list italijansko vlado vnovič, naj prevzame izplačevanje vse letne odškodnine, kakor jo določa točka 12 italijansko-jugoslovanskega dogovora. Po njegovem mnenju bi ne bilo niti pravično niti človekoljubno, da bi morala ena sama vrsta državljanov prenašati tragične posledice izgubljene vojne in napak, ki so jih napravili drugi iz enostranskih nagibov.

Za izpolnitev te pogodbe se zavzema tudi italijanska menanična industrija, ki bi lahko potem za protivrednost 750 milijonov lir prodajala svoje izdelke Jugoslaviji.

Po vsem tem je jasno, da je ta pogodba v korist italijanskemu gospodarstvu.

—Dra—

PO SVETU

Draga oprema nemških ministrstev. Preiskovalni odbor zveznega parlamenta v Zahodni Nemčiji ima v zadnjem času mnogo dela. Poleg afere nekega poslanca, ki se je dal podkupiti in je prejel podkupnino 22.000 mark, je na dnevnem redu vprašanje nabave predragih oprem za razne državne urade. Za opremo čakalnice v tiskovnem uradu predsedništva vlade so potrošili 20.000 mark (2,5 milijona lir), za opremo sobe notranjega ministra 14.000 mark, sobe ministrovega pomočnika 12.000 mark, sobe finančnega ministra okoli 10.000 mark in sobe pomočnika finančnega ministra nad 7000 mark. Za vsako ministrstvo so nabavili posrebreni jedilni pribor za 24 oseb in neko ministrstvo si je nabavilo športni avtomobil za 16.300 mark. Pri zaslišavanju ni hotel noben prizadeti minister prevzeti odgovornosti za potrošeni denar.

Povišanje zasedbenih stroškov. Doslej je Zahodna Nemčija plačevala 4,05 milijarde mark za vzdrževanje zahodnih zasedbenih čet. Na zahtevo nemške vlade bodo zasedbene čete pojačane; zasedbeni stroški bodo verjetno narasli. Ti še vedno niso tako visoki kakor bi bilo vzdrževanje lastne vojske. Izdatki za vzdrževanje zasedbenih čet znašajo okoli 5% narodnega dohodka, medtem ko dosežejo v zahodnih državah izdatki za vzdrževanje lastnih vojsk povprečno 10% narodnega dohodka.

* *

Avtomobilski obroči so se v Franciji podražili za 20%.

Avstrijski list »Der Volksbote« (Innsbruck, 15. okt.) se pohvalno izraža o jugoslovanski razstavi na 5. sejmu v Gradcu.

V zadnjih časih se je precej pospešil **uvoz keramike in steklenih izdelkov** v Italijo. Večji kontingenti tega blaga prihajajo zlasti iz Nemčije in Češkoslovaške.

Strogo varčevanje v Jugoslaviji

Med najpomembnejšimi odredbami, ki jih je izdala zvezna vlada v Jugoslaviji z namenom, da bi se povečalo varčevanje in čim bolj mobilizirala sredstva za industrializacijo in elektrifikacijo, je gotovo uredba z dne 14. oktobra. Osnovni namen odredbe je, da se poveča varčevanje s predmeti široke potrošnje in da bi vsi državljani enako nosili breme, ki ga zahtevajo velike reforme, zlasti pa težave v zvezi z nepričakovano slabo letino.

Glede preskrbe je uveljavljeno osnovno načelo, da ne more imeti nihče v državi, ne glede na to, kakšno delo opravlja, večjo zagotovljeno preskrbo, kakor jo imajo jamski, gozdni in železniški delavci. Glede tistih oseb, ki opravljajo posebno odgovorne in naporne zvezne in republiške državne in družbene funkcije ali važno znanstveno delo, veljajo za preskrbo sicer posebne norme, toda količine preskrbljenih prehrambenih predmetov morajo biti kljub temu pod količinami, ki so določene za jamske delavce. (Te osebe lahko prejmejo največ: kruha 700 g dnevno, moke 70 g dnevno, masti 1,5 kg mesečno, mesa 6 kg mesečno, sladkorja 60 g dnevno, kave 210 g mesečno, fižola, graha itd. 300 g dnevno, marmelade 700 g dnevno, a za industrijsko blago 192 točk in kuponov za 1000 dinarjev.)

Po novi uredbi se ukinjajo vsa podjetja in prodajalne za posebno preskrbovanje posameznih kategorij potrošnikov, razen službe delavske preskrbe pri podjetjih. Izvzete so ekonomije proizvodnih podjetij, ekonomije za preskrbovanje bolnišnic, ekonomije gostinskih podjetij in ekonomije za osebe, ki opravljajo posebno odgovorne in naporne državne ali družbene funkcije ali važno znanstveno delo. Z ekonomij podjetij se smejo preskrbovati izključno delavci in uslužbenci, ki delajo neposredno v podjetju, ne pa tudi uslužbenci direkcij, ministrstev in drugih višjih organov.

Ukinjeni so bili poči niški in izletniški domovi, namenjeni samo določenim osebam ali pa poedinim ustanovam in podjetjem. Izvzeti so samo počitniški domovi pod upravo Centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije.

Prepovedano je vsako dajanje prvenstva pri preskrbi kateri koli potrošniški kategoriji ali osebam izven vrstnega reda, ki ga določi predsednik Sveta za blagovni promet vlade FLRJ.

Državnim uradom, ustanovam in podjetjem kakor tudi upravnim ustanovam družbenih organizacij je prepovedano vsako kupovanje opreme, slik, preprog, zaves in kakršnega koli drugega blaga za notranjo ureditev pisarn, kakor tudi gradiva in surovin za te namene. Prepovedana so popravila državnih zgradb, ki ne služijo vzdrževanju zgradbe. Ukinjeno je brezplačno dajanje pogonskega goriva in goriva za poniške avtomobile, katerim koli osebam in na kakršni koli podlagi.

POZIV CENTRALNEGA KOMITEJA

Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije je naslovil na svoje partijske organizacije posebno pismo v zvezi z uredbo zvezne vlade glede varčevanja s predmeti zagotovljene preskrbe. Pismo ugotavlja, da ima ta uredba nenavadno velik družbeni in gospodarski pomen. Z ene strani uveljavlja najpomembnejše ukrepe za varčevanje, z druge strani pa jača boj zoper pojave birokratizacije, ki se kažejo v različnih krivičnih ali čezmernih materialnih ugodnostih, ki jih uživajo nekatere ustanove in posamezniki, in v neodgovornem tratenju materialnih dobrin na škodo socialistični skupnosti. Treba se je približati pravilnemu materialnemu preskrbovanju in nagrajevanju delovnih ljudi. Varčevanje še daleč ni na tisti višini, ki jo terjajo splošne koristi socialistične skupnosti in okoliščine, v katerih se gradi socializem in industrializira država. Še vedno se dogaja, da določajo načrti za kapitalno graditev prerazkošen način graditve. Treba je računati s težavami graditve, ki jih je poostrila lesošnja suša. Varčevanje naj zagotovi izpolnitev petletnega plana. Misel na varčevanje naj postane za vsakogar sestavni del njegove zavesti.

Centralni komite vstaja proti pojavom birokratizacije, ki se kažejo v krivičnih in nekontroliranih materialnih ugodnostih za nekatere kategorije ljudi. Nesporno je, da so se predvsem zaradi nekritičnega posnemanja nekaterih posebnosti družbenih razmer v ZSSR — kjer uživa materialne ugodnosti birokracija, ki je postala vladajoča kasta — razvile tudi v Jugoslaviji posamezne krivične materialne ugodnosti, ki niso v skladu z nadaljnjim demokratičnim in socialističnim razvojem države.

Centralni komite poziva partijske organizacije, da preprečijo vse nepotrebne izdatke za razne reprezentance in prireditve; dalje mora prenehati vsako razlikovanje glede preskrbovanja z ekonomij in nagrajevanje z raznimi naturnimi ugodnostmi namesto denarnega. Nagrajevanje ljudi naj bo v skladu s težo, kakovostjo in odgovornostjo njihovega dela.

UČINEK REORGANIZACIJE UPRAVE

Marjan Brecelj ugotavlja v »Slovenskem poročevalcu«, da se že kažejo uspehi najnovejše reorganizacije jugoslovanske uprave. Prvi uspeh tega dela je, da se je število zaposlenega uradništva v okrajnih, mestnih in rajonskih odborih znatno znižalo skoraj na polovico od lani. S približno 3000 nameščenci (v tem Ljubljana in Maribor nista všteta) bodo okrajni in mestni ljudski odbori izrševali ne samo vse dosedanje naloge, ampak celo več, ker so z decentralizacijo upravnih in gospodarskih poslov prejeli večje naloge, kot so jih imeli prej. Razumljivo pa je, da ni bil smisel reorganizacije le v znižanju uradniškega, ampak da gre predvsem za izpopolnitev organizacijskih oblik in izboljšanje sistema.

Ameriška živila za Jugoslavijo

Zunanji minister FLRJ Edvard Kardelj je na svojem sestanku z zunanjim ministrom ZDA Deanom Achesonom (19. oktobra) načel tudi vprašanje prehrane in drugih gospodarskih vprašanj, ki so na dnevnem redu v Jugoslaviji. Po tem razgovoru je jugoslovanski minister izjavil novinarjem, da je ameriška vlada pripravljena pomagati Jugoslaviji pri premagovanju prehrambenih težav.

Že na tiskovni konferenci (11. okt.) je Dean Acheson izjavil, da bodo ZDA kmalu, verjetno še to jesen, poslale v Jugoslavijo živila, ker je bila žetev v Jugoslaviji zaradi velike suše občutno zmanjšana. Dodal je, da še ne more reči, ali bo ta pomoč dana Jugoslaviji kot darilo. Prav tako še si ni bil na jasnem glede vprašanja, ali bo treba vprašanje pošiljanja živil Jugoslaviji predložiti kongresu. Minister je še pripomnil, da je treba Jugoslaviji poslati predvsem žitarice, proteinska živila kakor stročnice, toda prav tako živinsko krmo, da ne bi bila zaradi pomanjkanja krme prisiljena čezmerno poklati svojo živino.

Konjunktura

DOBRA KUPCIJA

TRUST (poveljništvo ameriških čet na Tržaškem) je kupil na Opčinah — na Lužici (med proseško cesto in boninjsko progo) nekdanje premoženje družine Thurn Taxis (Dentice di Frasso). Zadnji lastnik je bil tržaški odvetnik dr. Poilucci. Cena je bila okoli 400 lir za kv. meter, skupaj nad 448 milijonov lir. Poleg tega je Trust dokupil še več sosednih parcel in skupno potrošil do 80 milijonov. Se pred dobrim letom so premoženje družine Thurn Taxis cenili na komaj 12 milijonov lir. Na tem mestu že zidajo za Američane kino. Poleg tega bodo postavili 11 stanovanjskih hiš za ameriške družine; vsaka bo imela 6 stanovanj.

Samo 60 dni. Dva zavirka najfinejših ameriških brivskih rezilnih znamk »Persona« za polovično ceno: namesto 1 dolarja 50 stotink. Kdo ne bi izkoristil te prilike? Ko plačaš v lirah, moraš ugotoviti, da sicer stane ta »ugodna prilika« 375 lir. Toliko plačaš za 10 rezilnih znamk »Persona« v času »ugodne priložnosti«, ki traja samo 60 dni, medtem ko lahko vsak dan med 365 dnevi v letu kupiš zavitek s 4 vsaj tako dobrimi rezilnimi znamkami »Thing Gilette« za 100 lir. Američani so res mojstri v trgovinski reklami.

Konjunktura na meji. Te dni so gostilna v vrtom in poljem v Fernetičih tik ob meji med STO-jem in Jugoslavijo prodali za 6 milijonov lir. Pred nekaj meseci, ko še niso bili dovoljeni razgovori na meji brez posebnih dovoljenj, bi šla gostilna gotovo za mnogo nižjo ceno. Popustljivost obmejnih organov je ustvarila konjunkturo tudi za avtomobilsko podjetje, ki vozi na mejo. Si er se z obiska na meji vračajo vsi veseli in navadno tudi dobro obloženi: z jajci, maslom, sadjem, grozdjem, pa tudi celo gnjat je nekdo privlekel z meje. Nekdo z one strani bi bil rad pripeljal sestri celo vola ako bi bilo to dovoljeno. Tako je sam dejal.

Tržaške knjigarne in papirnice imajo dela dovolj. Solsko leto se je pričelo. Če si knjigarji manejo roke, si jih starši gotovo ne. Tako stane Zgodovina za višje razrede slovenskih srednjih šol, ki jo je napisala R. Sturm in izdala ZVU, kar 1400 lir. Če pojdemo tako naprej, bo šola samo za bogate.

„GOSPODARSTVO“
izhaja vsako drugo soboto. — Uredništvo in uprava: Trst, Ulica Geppa 9. Telefon 89-33. — Cena: Posamezna številka 20 lir, 10 din. — Naročnina: za STO in Italijo letna 400 lir, polletna 200 lir. — Pošt. ček. rač. 11-7084; za Jugoslavijo letna 225 din, polletna 130 din. — Cek. rač. pri Komunalni banki: ADT 6-1-90603-7 Ljubljana; za ostalo inozemstvo letna 1 dolar. — Cene oglasov: za vsak mm višine v širini enega stolpca 40 lir, 6 din.
Glavni urednik Lojze Berce.
Založnik: Založba »GOSPODARSTVA«.
Tiskarna Založništva tržaškega tiska.

PROMET v pristanišču

Trst, 25. oktobra

V preteklih štirinajstih dnevih se je ladijski in blagovni tranzitni promet v pristanišču razvijal v nezmanjšanem zadovoljivem obsegu kot v prvi polovici tega meseca. Zlasti uvoz in izvoz raznovrstnega lesa je precej živahen. V zgoraj omenjeni dobi so priplule v naše pristanišče, oziroma odplule iz njega naslednje:

AMERIŠKE LADJE

»T. I. Stevenson« (7200 ton, New York, Stevenson Line) je izkrcala manjšo količino raznega blaga za Avstrijo ter vkrcala celulozo in tiskarski papir za Srednjo Ameriko. »Almeria Lykes« (7960 ton, New York, Lykes Lines) je razložila ob silosu popoln tovor žita naravnost v železniške vozove za Avstrijo, nakar je odplula prazna v ZDA. »Wideawake« (8000 ton, Boston) je razložila manjšo količino raznega blaga in odplula prazna v ZDA. »Exilona« (8000 ton, New York, American Export Lines) je iztovorila v silos v luki pri Sv. Andreju približno 4000 t žita za Trst in za ostalo STO ter je vkrcala manjšo količino raznega blaga avstrijskega izvora, med drugim približno 25 ton rabljene jutovine (ambalaža bombažnih bal), nakar je odplula v ZDA. »Exiria« (7300 ton, New York) je izkrcala v luki pri Sv. Andreju manjšo količino raznega blaga ter je po kratkem bivanju odplula prazna v ZDA. »Garden State« (7800 ton New York, States Marine Lines) je razložila ob hangarju 62 večjo količino smole v sodih in manjšo količino raznega blaga za Avstrijo.

TRŽAŠKE LADJE

»Perla« (7212 ton, Trž. Lloyd) je odplula v Afriko (Kongo) z manjšim tovorom raznega blaga. »Fanny Brunner« (2366 ton, D. Tripcovich) je odplula iz stare luke v Sardinijo, kjer bo naložila tovor cinkove rude. Motorna ladja »Stadium« (1800 ton, Trst) je naložila ob hangarju 69 popoln tovor lesa za Aleksandrijo. Nova motorna ladja »Irma« (1200 ton, Trst) je izkrcala ob hangarju 65 tovor suhega sadja (smokve in grozdje) grškega izvora.

JUGOSLOVANSKE LADJE

Motorna ladja »Titograd« (3199 ton, Reka) je naložila približno 10.000 kosov raznovrstnega lesa za Beirut ter je odplula v Dubrovnik zaradi izpopolnitve tovora. Motorna ladja »Sarajevo« (3199 ton, Reka) je naložila v lesni luki pod Skednjem manjšo količino lesa, nakar je ob hangarjih 61 in 69 v luki pri Sv. Andreju vkrcala 1000 ton soli za avstrijskega izvora (Oesterr. Stickstoffwerke Linz) za Aleksandrijo. Odplula je v Šibenik zaradi izpopolnitve tovora lesa. Motorna ladja »Zagreb« (3199 ton, Reka) je izkrcala v Stari luki manjši tovor raznega blaga ter je po kratkem bivanju odplula.

ITALIJANSKE LADJE

»Atlantia« (7000 ton, Genova) je naložila manjši tovor raznega blaga in je odplula v Srednjo Ameriko. »Tebro« (4200 ton, Genova) je razložila v luki pri Sv. Andreju popoln tovor premoga v prahu ter je nato vkrcala ob hangarju 55 tovor lesa in približno 25 ton raznih zabojev, last židovskih izseljencev, za Haifo. Motorna ladja »Leme« (8059 ton, Genova) je razložila v Stari luki večji tovor odpadkov litega železa, nakar je v luki pri Sv. Andreju naložila tovor raznega blaga ter vkrcala precejšnje število potnih tovor turistov, ki so bili na izletniškem potovanju v Neapelj in Genovo. Cena za to potovanje do Genove z ladjo, a od tam do Trsta z vlakom, hkrati z vso oskrbo, je znašala 13.000 lir. »Eugenio C.« (7240 ton, Genova) je naložila v luki pri Sv. Andreju popoln tovor magnezita. »Gerusalemme« (8052 ton, Benetke) je naložila v luki pri Sv. Andreju tovor raznega blaga (železnino, tiskarski papir, cigaretni papir) ter vkrcala večje število potnikov za Aleksandrijo. »Punta Amica« (7134, Genova) je razložila ob hangarju 58 popoln tovor aluminijevega prahu kanadskega izvora naravnost v železniške vozove za Avstrijo. »Dino« (7176 ton, Genova) je izkrcala ob hangarju 62 in deloma v silosu popoln tovor koruze za Avstrijo. Motorna ladja »S. Antonio« (1780 ton, Genova) je naložila popoln tovor lesa za Port Sudan. »Ulisse« (1700 ton, Benetke) je naložila popoln tovor lesa za Izmir. »Treviso« (3706 ton, Benetke) je izkrcala v Stari luki manjši tovor raznega blaga. »Sarga« (1424 ton, Genova) je naložila v Stari luki popoln tovor lesa za Sirijo.

GRSKE LADJE

»Virginia« (8960 ton, Pirej) je razložila v luki pri Sv. Andreju 10.000 ton nerafiniranega sladkorja (mascapà) kubanskega izvora naravnost v železniške vozove za Avstrijo. Ladje »Georgios R.« (1800 ton, Pirej), »Frankis« (1670 ton, Pirej) ter »Assimina« (3800 ton, Pirej) so naložile les za Grčijo.

Angleška ladja »Rinaldo« (4200 ton, Hull) je vkrcala celulozo in razno drugo blago za London. **Svedska ladja** »Titania« (6300 ton, Goeteborg) je izkrcala ob hangarju 64 popoln tovor železne rude za Avstrijo. Druga švedska ladja »Baraland« (6000 ton, Goeteborg) je razložila manjši tovor strojev in približno 60.000 pločevinastih škatelj masti v okviru akcije ERP za Avstrijo. **Španska** ladja »Castillo Madrigal« (4600 ton, Cadiz) je razložila ob hangarju 65 popoln tovor železne rude afriškega izvora naravnost v železniške vozove za Avstrijo.

D.

Proti izpodrivanju naših obrtnikov

Ukaz glede odprave obrtnih dovoljenj, o katerem smo pisali v zadnji številki našega lista, je izdala ZVU. S tem pa še ni rečeno, da nimajo v tej zadevi vmes svojih prstov tukajšnje italijanske oblasti. Znano je namreč, da je naš župan na nekem sestanku obljubil istrskim priseljencem stanovanje in zaslužek, kljub temu da je na tisoče domačinov brez enega in drugega. Pa tudi pred to obljubo je veliko število izseljencev iz Istre in Italije dobilo — in še vedno dobiva — delo in stanovanja, čeprav so tukaj v veljavi določbe ki ne dovoljujejo sprejem na delo ljudi, ki nimajo tukaj stalnega bivanja.

Z odpravo obrtnih dovoljenj se vsem takim priseljencem na stežaj odrejo vrata do dela in s tem do stalnega bivanja in do stanovanja v našem mestu. Priseljenec se prosto prijavi kot neodvisen obrtnik in dobi pod to pretvezo skoraj celo pri tukajšnjih italijanskih podjetjih; vse drugo bodo že lepo uredili županovi prijatelji in somišljeniki, ki imajo v takih zadevah že dovolj izkušnje. Da bodo delali taki »obrtniki« našim delavcem »umazano« konkurenco in jih izpodrivali, se razume samo po sebi. Ali pa bodo prejeli priseljenci kot improvizirani »obrtniki« denar iz znanih fondov za ustanovitev novih obrtnih podjetij, ki bodo delala konkurenco našim obrtnikom, ki se morajo zaradi izgube skoraj vsega razpečevalnega ozemlja in drugih neugodnih gospodarskih pogojev tako trdo boriti za svoj obstanek.

Seveda se sedaj, ko je zadevni ukaz zbudil splošen odpor v vsem mestu, tudi mestni svet, tržaško županstvo in njegovo glasilo »Giornale di Trieste«, izjavljajo proti njemu, sicer pa zelo previdno in milo. Omenjeno glasilo meni, da je imel ukaz namen, da us vari nove delovne možnosti, da vzpodbudi podjetnost in omogoči konkurenco, ki naj bi znižala cene. To bi bili zelo lepi, blagi in človekoljubni nameni, ako ne bi bilo v našem mestu iz zgoraj navedenih razlogov že preveč obrtnih podjetij in tako hude konkurence, da morajo mnogi obrtni podjetniki že danes delati na zgubo.

Sicer pa je prišla sedaj naša občina z novim predlogom, po katerem naj bi bil volk sit in koza cela. Naše županstvo predlaga namreč, naj se zakon iz l. 1942 ki zahteva strokovno sposobnost kot pogoj za podelitev obrtnega dovoljenja in omejuje število obrtnikov, odpravi le v toliko, kolikor omejuje število, pogoj strokovne sposobnosti pa naj bi ostal. Po tem predlogu bi imelo tržaško županstvo pravico izdajanja neomejene množine obrtnih dovoljenj strokovno sposobnim obrtnikom.

Naši obrtniki s katerimi smo govorili o tej zadevi, menijo, da bi prišli v dežja pod kap, ako bi bil ta predlog sprejet. Predvsem je prav omejeno podeljevanje obrtnic najvažnejše vprašanje za tržaške obrtnike, ki so po skrčenem delovnem področju postali preštevilni za pretesno ono A. Drugič bi pa naši mestni gospodarji, ki bi imeli izdajanje obrtnic v svojih rokah, iskali »strokovno« sposobnost v prvi vrsti v poročni zvestobi kandidatov. Tako nekako že ravnajo pri nadzorovanju občinskih stanovanj. Začelo bi se potem sistematično izpodrivanje domačinov po priseljencih iz Istre in Italije. To bi bilo prav lahko izvedljivo ako bi sprejeto izkoriščali vsa razpoložljiva gospodarska, davčna in upravna sredstva.

Zato zahtevajo naši obrtniki, naj ostane zakon o pogoju in podeljevanju obrtnic v svoji polni veljavi. Neomejeno izdajanje obrtnic v rokah našega županstva bi pa bilo za obstanek naših obrtnikov še bolj nevarno nego popolna odprava obrtnih dovoljenj, ker bi vsakomur in ne le določenim izvoljencem, omogočila izvrševanje obrti.

Skrbi Zahodne Nemčije

Kam vodi korejska konjunktura?

(Od našega stalnega nemškega sodelavca)

Potnik, ki se po nekaj mesecih presledka zopet vozi skozi Zahodno Nemčijo, bo takoj opazil silno gospodarsko konjunkturo, ki gre čez okvir velikega gospodarskega napredka Zahodne Nemčije v zadnjih letih. To nenavadno konjunkturo opazi tudi potnik, ki ni posebno izkušen v gospodarskih zadevah. Sami nemški gospodarski strokovnjaki navajajo, da je treba vzrok tej visoki konjunkturi iskati v spopadu na Koreji. Zasedbene oblasti so brez dvoma prav zaradi vojne na Daljnem vzhodu dovolile nemškemu gospodarstvu še več prostosti, kakor jo je uživalo doslej. Danes ni v Nemčiji nikakšna skrivnost več, da so se zaradi te konjunkture okoristila razna industrijska podjetja, posebno tista, ki pridobivajo surovine, na ta način, da so prejela naročila v zvezi z oboroževanjem Zapada, zlasti Združenih ameriških držav.

Prav tej okolnosti je treba pripisati, da so se izpraznila velika napolnjena skladišča in se otresla industrijskih izdelkov, ki bi jih sicer ne mogla izvoziti po običajnih poteh, in da so prejela nova velika naročila. Tako je bilo mogoče v zadnjih treh mesecih zmanjšati število brezposelnih za 25%.

Zapadni zavezniki še vedno živo razpravljajo o umestnosti nemške oborožitve, toda z druge strani so sami na tiho prešli k reševanju vprašanja, kako bi zahodno-nemški industrijski in gospodarski potencial vključili v okvir izvajanja lastnih namenov. Prav na tihem je zavezniški kontrolni urad za Zahodno Nemčijo, ki je sicer tako strogo zahteval izvajanje vseh zakonskih formalnosti, razširil dosedanje omejitve proizvodnje gospodarsko važnih surovin, oziroma izdelkov (jekla, aluminija in kemičnih izdelkov), ki so bile doslej strogo postavljene.

Jasno je, da se povprečni Nemec — »človek z ulice« — veseli tega razvoja, ker mu obeta zvišanje življenjske ravni. Vse drugače se izražajo odgovorni nemški gospodarstveniki, ki vidijo nevarnosti in politično ozadje, ki jih skriva ta navidezni vzpon, ki so ga izzvali vojni zapletljaji na Daljnem vzhodu. Minister za razvoj nemškega gospodarstva Erhard ne skriva svojega mnenja, da ne pomeni izprememba gospodarskega položaja v zvezi s korejskim spopadom nikakšne sreče za Nemčijo, nasprotno, da gre za motnjo organskega razvoja, ki ga je kazalo v zadnjem letu povečanje povprečne mesečne proizvodnje za 3—4% in nemškega izvoza od 300 milijonov nemških mark v decembru 1949 na 730 milijonov nemških mark v juliju 1950.

Ni dvoma, da se da ta izredna konjunktura pozitivno izporabiti; toda z druge strani gospodarstveniki opozarjajo na nevarnosti, ki so skoro prav tako velike kakor koristi, ki jih prinasa ta konjunktura. Prednost zahodnega nemškega izvoza je bila doslej v tem, da so nemška podjetja lahko izpolnila naročila v krajšem roku kakor inozemska industrija; njegova prednost ni bila tako velika glede na ceno ali kakovost blaga. Zaradi sedanje konjunkture so nemška podjetja trenutno skoro povsem izgubila to vrednost. Težave nastajajo tudi zaradi tega, ker mora Zahodna Nemčija zaradi skakanja cen surovinam na svetovnih trgih vsled skoka v zvezi z vojnimi dogodki sama zvišati svoje proizvodne cene za 30%, ako hoče še nadalje uvažati dosedanje količine surovin in živil.

Vodilni nemški gospodarstveniki vidijo zvezo med sedanjo trenutno konjunkturo in stavkovnim delavskim gibanjem za zvišanje plač, ki se vedno bolj širi v zadnjem času. Poleg tega še vedno ni rešeno vprašanje, ali naj se nemška gospodarska ureditev postavi na načelo planskega ali svobodnega gospodarstva. Problem pre stavlja tudi primanjkovanje surovin, ki ga spravljajo tudi v zvezo s špekulacijo. Ta vprašanja so pravi Damoklejev meč, ki visi nad nemškim gospodarstvom. Vsekakor postaja vedno bolj jasno, da je »korejska konjunktura« prisilila nemški gospodarski razvoj na pot, o kateri še ne vemo, ali pelje k dobremu ali slabemu smotru. K. R.

POPRAVEK

V članek »Po gospodarski priklji čitvi Posarja v Franciji« v zadnji številki »Gospodarstva« so se vrinili nekateri pogreški. V drugem stolpcu se mora začetek glasiti: Ta združitev zakonodaje je pa taka, da je z uveljavitvijo pogodbe pričela veljati v Posarju celokupna francoska zakonodaja ob istočasnem prenehanju dosedanje (nemške) zakonodaje glede vseh navedenih področij. Isti odstavek se mora zaključiti: ... ki ustanavlja ožjo unijo z 18 državami (1. jan. 1947) o mednarodnem registriranju žigov ter za vse dvostranske pogobe, ki jih je ali bo sklenila Francija s posameznimi državami.

NEMŠKO JEKLO ZA AMERIKO

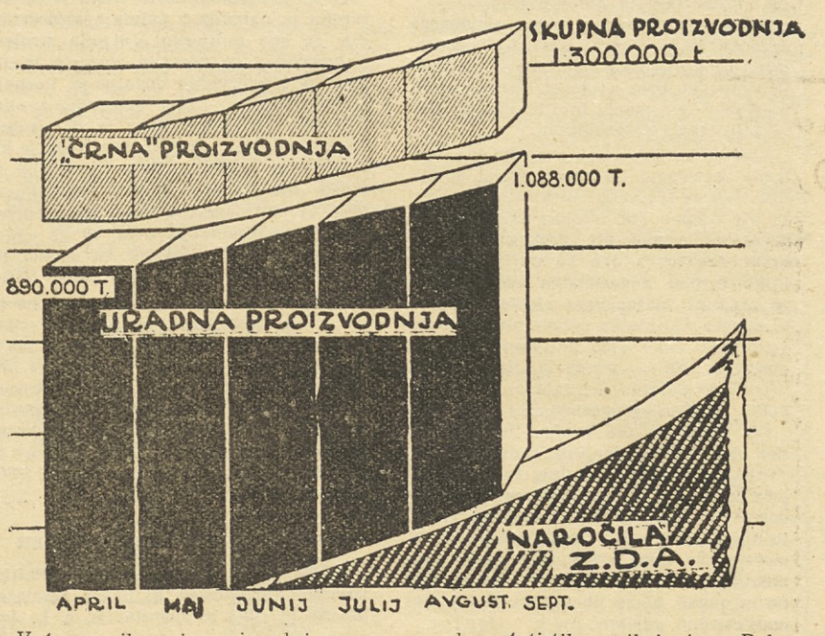

V 4 mesecih se je proizvodnja surovega jekla v Porurju dvignila od 890.000 v aprilu na 1,088.000 v avgustu, t. j. za 22%. Že maja je bil povprečno presežen okvir 11,1 milijona ton letne proizvodnje, ki so ga določili zapadni zavezniki; v maju je namreč dosegla 937.000 ton. Dejanska proizvodnja je v resnici še višja, saj jo uradne statistike prikrivajo. Dobro obveščeni trdijo, da je v resnici proizvodnja za 250.000 ton na mesec višja, t. j. letno za okoli 3 milijone ton. Naročila iz inozemstva prekašajo že polovico proizvodnje; avgusta so dosegla že 500 000 ton samo valjanih plošč. Naročila ZDA znašajo povprečno 57% tujih naročil.

IZREDNA PODRAŽITEV VOLNE

Konjunktura bo trajala do 1952. leta

Po izbruhu spopada na Koreji so silno poskočile vse cene blaga, ki je strateškega pomena. V tej zvezi so naglo napredovale tudi cene volne, ki jo države prav tako potrebujejo za oboroževanje kakor železo za topove.

Med zadnjo vojno so zavezniki nagrmadili ogromne količine volne (do 3,5 milijarde funtov in še več — 1 funt = 0,45 kg), da bi se zavarovali pred presenečenji sovražnika, zlasti pred uničujočimi podmornicami, ki so prežale na prevoze. Ta ogromna količina volne v skladiščih je po vojni nekaj časa pritiskala na trge, toda povpraševanje po volni je kmalu pričelo naraščati, ker so volno potrebovale zlasti evropske države. Na drugi strani je število ovac, zlasti v ZDA, pričelo padati.

Ko so v začetku septembra v Sidneyu (v Avstraliji, deželi volne), odprli sezono 1950—1951, so cene poskočile kar za 40% v primeri z letom 1949. Ko se je naslednji teden odprla sezonska dražba v Južni Afriki, so tam poskočile cene za 50%. Skok ameriških cen je znašal dnevno 10%. Ameriška družba American Woolen Co je vsled tega že trejič podražila volnene obleke od začetka junija. Cene je dvignila tudi špekulacija, računajoč, da se bo pričelo oboroževanje na debelo in v zvezi z njim velika potrošnja volne za izdelovanje vojaških uniform. Ameriški strokovnjaki računajo, da bo konjunktura za volno trajala še v letu 1952. Po ameriških računih bo volna do pomladi poskočila od 5 do 15 odstotkov.

»ORLON IN DYNEL«

Toda v teku je protiakcija. Danes izdeluje človek že več vrst drugih tkanin, ki so razmeroma cenejše. Poleg drugih sta se v zadnjem času uveljavila »orlon« in »dynel«. S sintetičnimi vlakni bodo pobijali visoke cene volne, kakor so potisnili z umetno svilo ceno naravni svili.

Iz drugega vira navajamo še naslednje podatke:

Pridelek volne v sezoni 1948-49 je znašal 3790 milijonov funtov in še ni dosegel predvojnega, ki je leta 1939-40 znašal 4070 milijonov funtov. Med vojno so zaloge dosegle višek s 4200 milijoni funtov, medtem ko so ob koncu vojne leta 1945 znašale še 3800 milijonov.

Naraščanje cen volni ni samo v zvezi s konjunkturo, ki jo ustvarja oboroževanje, temveč tudi s podražitvijo ovčjereje.

V Avstraliji je v letih 1948-49 volna vrste »Merino« predstavljala tri četrtine vsega avstralskega pridelka; v Južni Afriki je dosegla ta vrsta okoli devet desetin, medtem ko pridobiva Nova Zelandija debelejše vrste. V Argentini je pridelek v letih 1948-49 v primeri s prejšnjo sezono nazadovali; bil je pa vsekakor mnogo večji kakor pred vojno. Iz teh držav prihaja tri četrtine vsega svetovnega izvoza volne.

Potrošnja volne narašča tudi zaradi naraščanja prebivalstva in višanja življenjske ravni v posameznih državah. Poleg tega potrebujejo več volne tudi ženske, ki čedalje bolj zapuščajo domove in odhajajo v razne poklice. Evropa je med največjimi potrošniki volne. Argentinci izvažajo svojo volno predvsem v ZDA, ki sicer tudi same pridobivajo precejšnje količine. V Evropi predela največ volne angleška industrija, ki je v letih 1948-49 pokupila več kakor tretjino vsega avstralskega pridelka, nad polovico vsega novozelandskega in okoli 28% južnoafriškega izvoza.

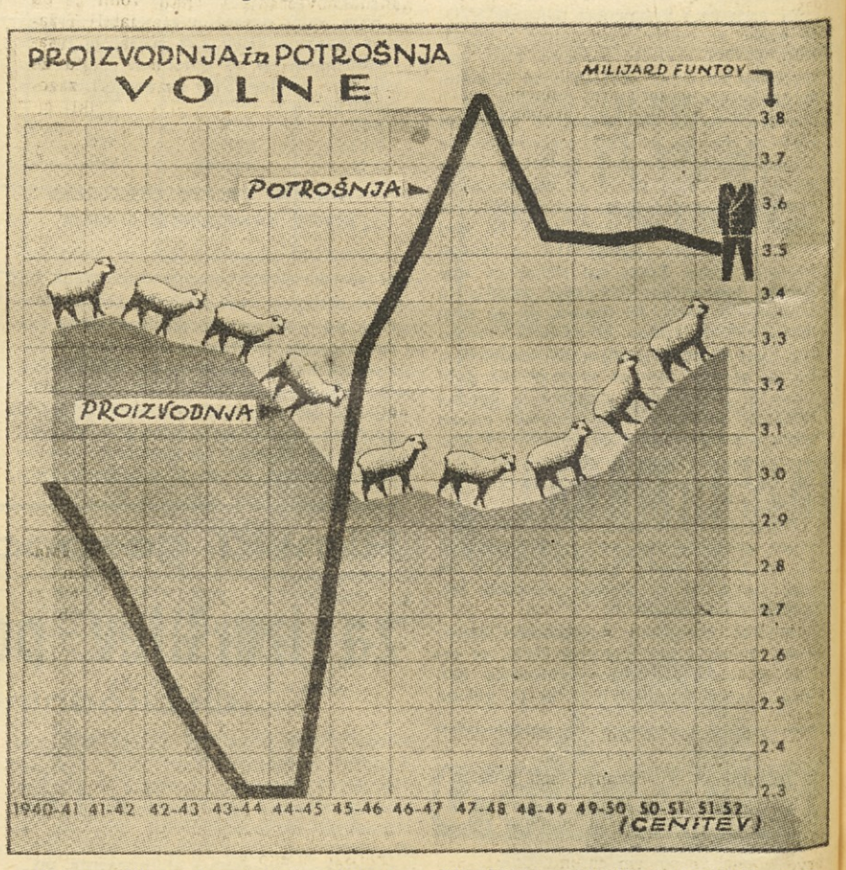

Kakor vidite, se je potrošnja volne naglo dvignila po zaključku vojne. Med letom 1947 in 1948 se opaža nazadovanje, nakar je v sezoni 1948-49 nastopilo mrtvilo. Po sedanjem dvigu se bo potrošnja, kakor računajo strokovnjaki, ustalila okoli 3,5 milijarde funtov (funt = 0,45 kg). Hoja ovčk pa nam kaže razvoj proizvodnje.

NIHANJE VALUT

		13. oktobra	20. oktobra	Nihanje v %
Frank:	Curih	1,15	1,13	—1,73
	Bruselj	13,50	13,312	—1,39
Dolar:	Pariz	385,00	383,00	—0,51
	Curih	4,355	4,355	0
	Bruselj	51,187	51,187	0
Funt št.:	Pariz	990,00	990,00	0
	Curih	11,45	11,60	+1,31
	Bruselj	136,00	137,50	+1,10
Švic. frank:	Pariz	8750,00	8750,00	0
	Bruselj	1182,50	1177,50	—0,42
Belg. frank:	Pariz	725,00	730,00	+0,68
	Curih	8 53	8,60	+0,82
Marka:	Curih	81,25	82,50	+1,53

20. oktobra

Valute na prostem trgu v Curihu

Država — Vrednost	švic. fr.	belg. fr.	pezet	funtov	fr. fr.	šil.	dol.	lir	šv. kr.	n. m.	hol. fl.
Švica — 10 švic. fr.	10,00	116,30	122,70	—.17.3	887	72,73	2,30	1 550	13,75	12,23	9,64
Belgija — 100 belg. fr.	8,60	100,—	105,52	—.14.10	763	62,55	1,97	1 333	11,82	10,52	8,29
Španija — 100 pezet	8,15	94,77	100,—	—.14.1	723	59,27	1,87	1 264	11,20	9,97	7,86
Vel. Britanija — 1 funt	11,60	134,88	142,33	1.—.—	1029	84,36	2,66	1 798	15,94	14,19	11,18
Francija — 1000 franc. fr.	11,27	131,10	138 34	—.19.5	1000	82.00	2,59	1 748	15,50	13,79	10.87
Avstrija — 100 šilingov	13,75	159 88	168,71	1.3.8	1220	100,—	3,16	2 132	18,90	16,82	13,25
ZDA — 10 dolarjev	43,55	506,39	534,36	3.15.1	3863	316 73	10,—	6 752	59,86	53,27	41,98
Italija — 10.000 lir	64,50	750,00	791,40	5.11.3	5721	469,09	14,81	10 000	88,66	78,90	62,17
Švedska — 100 šved. kron	72 75	845,93	892 64	6.5.5	6452	529,09	16,70	11 279	100,—	88,99	70,12
Nemčija — 100 mark	81,75	950,58	1003,07	7.—.11	7251	594,55	18,77	12 674	112,37	100,—	78,80
Holandija — 100 hol. fl.	103,75	1206,39	1273,00	8.18.11	9202	754,54	23,82	16 085	142,61	126,91	100,—

vestnik SLOV. GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA

SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10/I. - TELEFON ŠT. 78-08

Povišanje najemnin za trgovinske prostore

Kot smo že v zadnji številki »Gospodarstva« poročali, so z ukazom št. 175 z veljavnostjo od 1. oktobra t. l. povišane najemnine tako za stanovanja kakor tudi za trgovske in druge lokale. Nov povišek je po tem ukazu predviden od 1. januarja 1951 dalje.

V smislu člena XVI tega ukaza so hišni lastniki odnosno upravitelji dolžni javiti najemniku povišek najemnine s priporočenim pismom. Najemnik ima čas 30 dni od dneva prejema pisma ugovarjati zahtevanemu povišku; ako v tem roku ne ugovarja odnosno plača najemnino z novim poviškom v tisti izmeri, kot to zahteva hišni lastnik, se smatra, da je najemnik zahtevek sprejel ter ne more več ugovarjati. Seveda to ne zadeva čisto materialnih napak pri izračunavanju poviška, kaj i v takšnih primerih ima najemnik vedno pravico zahtevati popravek.

Dogodi se pa lahko, da je najemnik šele po izteku gornjega roka odnosno potem, ko je že plačal prvi obrok najemnine, opazil, da mu je hišni lastnik preveč povišal najemnino. V kolikor ni tu kake materialne napake, najemnik vsaj za dobo do 31. decembra t. l. ne bo mogel več ugovarjati ter bo moral plačati najemnino, kakor je pač hišni lastnik zahteval. Lahko pa ugovarja povišku, ki stopi v veljavo 1. januarja 1951, četudi mu je hišni lastnik ta povišek javil z istim pismom kot povišek od 1. oktobra t. l. dalje. Iz razlogov praktičnosti je namreč večina hišnih lastnikov oba poviška javila z istim priporočenim pismom, lahko bi pa povišek od 1. januarja 1951 dalje javili z drugim kasnejšim pismom.

Kar zadeva trgovske lokale, je zlasti važna določba člena XIII, ki pravi, da najemnina v letu 1950 ne sme presegati 25-krat, a v letu 1951 30-krat najemnino, ki se je plačevala do maja 1946, razen če je lastnik znatno zboljšal prostore glede na namen, v katerega se uporabljajo. Torej tudi če je najemnik zamudil rok za ugovarjanje, se lahko v vsakem času sklicuje na to določbo, če nova najemnina presega te zneske.

Članom torej priporočamo, da poviške tako za leto 1950 kakor tudi za leto 1951 točno prekontrolirajo. Da jim bo ta kontrola lažja, navajamo tu poviške za trgovske in druge lokale, ki so stopili v veljavo po letu 1945:

od 1. junija 1946: 150% odn. 125%;
od 1. februarja 1947: 200%;
od 1. maja 1949: 65% odnosno 45%.

Vse člane pozivamo, da se za vsa pojasnila v tem pogledu obrnejo v delovnih dneh od 11. do 14. ure na tajništvo SGZ, ki jim bo izračunalo, koliko znaša povišek zanje, ter jim po potrebi tudi sestavilo in vložilo priziv.

Socialno zavarovanje uradnikov obnovljeno

V smislu kr. zak. odloka z dne 4. okt. 1935 št. 1827 in kr. zak. odloka z dne 14. aprila 1939 št. 636 uradniki, katerih mesečni prejemki so bili višji od lir 1500, niso bili podvrženi obveznemu socialnemu zavarovanju za starost, onemoglost, tuberkulozo, brezposelnost ter poroko in rojstvo.

Če je ta odredba morda imela svoj razlog obstoja, češ da je prejemke nad 1500 lir mesečno imelo le vodilno uradniško osebje, ki je moglo zaradi visokih prejemkov že na drug način sebe zavarovati za te slučaje, je danes ta razlog zaradi razvrednotenja lire odpadel, saj znaša danes najnižja uradniška plača brez draginjskih, družinskih in drugih doklad okrog 10.000 lir mesečno. Uradniki, zlasti tisti, ki so stopili prvič v službo, ko je bila lira že razvrednotena, so bili napram delavcem, za katere v pogledu socialnega zavarovanja ni nobenih omejitev, v slabšem položaju ter se jim je godila očitna krivica. Tako stanje je postajalo iz dneva v dan bolj nevzdržno. Že lansko leto so ukinili omejitev v pogledu zavarovanja za slučaj brezposelnosti. Sedaj pa je bila z ukazom št. 188 z dne 2. oktobra t. l. ukinjena omejitev tudi v pogledu ostalih panog socialnega zavarovanja. S tem ukazom je torej razširjena obveznost socialnega zavarovanja od 1. septembra t. l. dalje na vse uradnike ne glede na višino njihovih mesečnih prejemkov.

Nameščenci, ki so bili na osnovi prej veljavnih predpisov izvzeti od obveznosti socialnega zavarovanja, smejo sedaj vplačati temeljne prispevke za obvezno zavarovanje za starost in onemoglost za dobo od 1. maja 1939 odnosno od dneva prve zaposlitve po tem datumu do 31. avgusta 1950. To vplačilo se mora izvršiti najkasneje v enem letu. Zavarovalni prispevki, ki so bili vplačani za uradnike, ki bi po prej veljavnih predpisih ne mogli biti zavarovani pri Zavodu za socialno zavarovanje INPS, ostanejo pa v vsakem pogledu v veljavi, če delodajalec ni ali ne bo zahteval njihovo povračilo.

Opozarjamo člane, da INPS za te nove določbe ne bo pošiljal delodajalcem nikakšnih okrožnic. Ne da bi čakali kakega posebnega obvestila od strani INPS, naj od 1. septembra t. l. dalje plačujejo vse zavarovalne prispevke tudi za uradnike, ki so bili do sedaj izvzeti.

Tukajšnje socialno zavarovanje je karakterizirano po številnosti in nepreglednosti zadevnih zakonov, kar se odraža tudi v zamotanosti obračunavanja zavarovalnih prispevkov. Poleg visokih bremen za socialno zavarovanje teži delodajalce tudi mnogo dela v tej zvezi. Z novim ukazom se problem ni rešil. Še vedno ostanejo v veljavi nepraktične določbe v pogledu izpolnjevanja obrazcev in obračunavanja prispevkov. Nujno je potrebno, da se socialno zavarovanje poenostavi in unificira, kar bo šlo v prid tako zavarovancem kakor tudi delodajalcem, saj bo možno z nižjimi prispevki nuditi zavarovancem večje ugodnosti.

Še odpravi obrtnih dovoljenj

Strokovni odbor obrtnikov SGZ je na svoji seji dne 13. t. m. razmotril položaj obrtnikov po objavi ukaza št. 178, s katerim je bila odpravljena določba, da je tudi za izvrševanje obrti potrebno dovoljenje občinskih oblasti (licenca).

Doslej veljavne določbe so ščitile ne samo obrtnike, ampak tudi občinstvo, saj je mogla dobiti obrtniško dovoljenje le oseba, ki je dokazala svojo strokovno usposobljenost dokazal. Potrebe po odproizvodi ali usluge res dobro izvršeni. Občinske oblasti pri izdajanju obrtnih dovoljenj niso bile ozke, ampak so dale to dovoljenje vsakemu, ki je strokovno usposobljenost dokazal. Potreba po odpravi zadevnih določb torej niso čutili niti občinstvo niti izučeni obrtniki. Sedaj bo pa dana možnost, da odprejo svojo delavnico tudi osebe, ki morda obrti sploh ne poznajo. Prav zaradi tega bodo ti lahko znižali cene svojim storitvam.

Cene teh storitev zaradi velikega števila obrtnikov na tukajšnjem ozemlju in velike konkurence niso bile visoke. Ti novi obrtniki brez licence pa bodo napram obrtnikom z licenco še privilegirani, saj vsaj v začetku ne bodo obremenjeni z visokim dohodninskim davkom, ki ga morajo plačevati obrtniki z licenco. Na ta način bodo ti novi obrtniki lahko vršili pravo nelojalno konkurenco obrtnikom z licenco.

Zaradi tega ukaza je prizadetih na tržaškem ozemlju nad 6000 obrtnikov, ki nujno zahtevajo, da se jih zaščiti in izvrševanje obrti normira tako, da bodo zaščiteni interesi obrtnikov kakor tudi interesi občinstva.

Odprava trgovskih varščin

Opozarjamo člane, da smejo zahtevati povračilo vplačane kavcije do 30. septembra 1951. Prošnji na nekolkovanem papirju je treba priložiti odobritev (nulla osta) občine in občinskega urada za izterjevanje neposrednih davkov. Pozivamo člane, da se za to obrnejo na tajništvo SGZ, ki jim bo sestavilo prošnjo in preskrbelo potrebne priloge.

Minimalne mezde

V Uradnem listu št. 29 z dne 21. oktobra 1950 so objavljeni razsodi o minimalnih mezdah uslužbencev v krojaških delavnicah, v avtogaražah in pri soboslikarjih in pleskarjih.

KRONIKA

Spremembe pri ZVU

Vršilec dolžnosti ravnatelja Urada za obveščanje javnosti pri Zavezniški vojaški upravi M. A. L. Lyall je bil imenovan za ravnatelja navedenega urada.

Za namestnika ravnatelja za civilne zadeve in ravnatelja oddelka notranjih zadev pri ZVU je bil imenovan g. Foden, bivši vodja finančnega in gospodarskega oddelka ZVU.

SOCIALNO ZAVAROVANJE URADNIKOV OBNOVLJENO

»Gospodarstvo« je bilo prvo med tržaškimi listi, ki je oblastva opozorilo na nesmiselno in krivično določbo, po kateri niso bili nameščenci zavarovani za več primerov, ako je njihova plača presegla 1500 lir mesečno; saj gredo danes zaradi razvrednotenja lire plače od 10.000 do 100.000 lir in še više. Zdaj je ZVU odpravila to določbo. (Glej poročilo v Vestniku SGZ!) Ni pa ustregla naši želji, naj bi breme za obnovo zavarovanja za zamujeno dobo razdelila med nameščence in delodajalce.

Napovedan je bil »Emporio di Trieste«, periodičen list za gospodarsko-finančno obveščanje v Trstu; vodil ga bo dr. Giovanni Garibbo, podravnatelj Tržaške trgovinske zbornice. Izhajal bo vsakih 10 dni. Italijani imajo v Trstu že gospodarski tednik »Il Mare«, ki zagovarja gospodarsko in politično priključitev Trsta k Italiji, in mesečnik »Il Traffico«.

Lepak za tržaški velesejem. Uprava tržaškega mednarodnega vzorčnega sejma je razpisala natečaj za izdelavo lepaka za prihodnji sejem, ki bo od 24. julija do 8. avgusta. Razpisani sta bili dve nagradi, in sicer v znesku 100.000 in 50.000 lir. Delo je treba predložiti do 15. novembra. Pojasnila daje pisarna v Ul. Milano 10. — Upamo, da bo novi lepak brez vsake politične tendence.

Statistični bilten Zavezniške vojaške uprave, ki prinaša podatke v pasu A za januar in februar 1950, je izšel dvojezično, seveda ne v italijanščini in slovenščini, temveč v italijanščini in angleščini. Doslej je bilten izhajal samo v italijanščini. Ta številka obsega 114 strani velikega formata.

V Čedadu je pričel izhajati list »Matajur« kot glasilo beneških Slovencev. List izhaja vsakih 14 dni. — **Videmski list »Il Lunedì«,** ki je dosledno pobijal zahteve goriških in tržaških Slovencev, je prenehal izhajati. Ubil ga je tržaški »Il Giornale del Lunedì«, ki ga izdaja skupina dnevnika »Giornale di Trieste«.

Diagnostičen laboratorij so te dni odprli v koprski bolnici. Koprski zdravniki so bili v tem pogledu odvisni od Trsta. Laboratorij je moderno urejen in ima bakteriološki in kemičnobiološki oddelek. Tudi bolnica je moderno urejena.

Poljsko mleko v prahu? V izložbah tržaških trgovin z jestvinami se je pojavilo »niezbierano mleko v proszku« (pol kilograma za 240 lir). Ne gre za poljski proizvod, kakor bi človek mislil na prvi pogled. Mleko je pripravila Svenska mioelkprodukter AB v Stockholmu in je dar Mednarodnega urada za pomoč otrokom OZN. Ambalaža nosi poljski in nemški napis.

E.C.A.

Tukajšnje odposlanstvo ECA nam sporoča: Konec tega leta bo tiskovni urad tržaškega odposlanstva za gospodarsko sodelovanje (E.C.A.) izdal koledar za slovenske gospodinje, ki bo podoben lanskemu, ki ga je E.C.A. izdala za italijanske gospodinje. Vsi, ki želijo prejeti ta koledar, naj dostavijo svoj naslov po pošti. Uradi in šole naj pošljejo skupen seznam z navedbo polnih imen in stanovanja nameščencev. Naslov: Press Office, E.C.A. Mission, Corso Cavour 1, Trst.

Ko bi čistili tudi pri nas. »Trieste Sera«, glasilo tržaških neodvisnežev, poziva Američane, ki z Angleži vred upravljajo Svobodno tržaško ozemlje, naj tudi v tržaški upravi malo počistijo v duhu najnovejše omejitve doseljevanja v ZDA bivših pripadnikov fašističnih organizacij. Vojaška uprava je pustila ves fašistični upravni aparat na svojem mestu in danes imajo ti Mussolinijevi ljudje v svojih rokah platno in škarje. Malokdo bi ostal na svojem mestu, ko bi se Američani in Angleži lotili čiščenja po demokratičnih načelih.

Med spedicijskimi tvrdkami, ki so se udeležile razpisa ustanove USFA za oddajo vseh spedicijskih in reespedicijskih poslov, za blago, ki prihaja iz Zedinjenih držav, namenjeno Avstriji, sta dobili delo znana domača tvrdka Francesco Parisi in tvrdka SAIMA.

Potrebna je moderna klavnica. V Banah je klavnica za neposredno okolico. Tam koljejo živino tudi za Opčine. To je za silo pokrita lopa, odprta z vseh strani, brez odtoka in brez vseh higienskih naprav. Seveda nima niti prostora, kjer bi živina čakala na zakol. Tako se dogaja, da puščajo kupci in prekupčevalci živino kar po hišah, in sicer po več dni. Mnogi delajo to namenoma, da bi živina shujšala, ker se užitnina plačuje po teži. Nujno je potrebno zgraditi moderno klavnico po vseh higienskih načelih.

Dve novi tovarni

Napovedujejo, da bo družba »Italcementi« iz Bergama že v prihodnjih tednih pričela graditi v industrijskem pristanišču v Zavljah novo cementarno, o kateri je bilo že mnogo govora. Tovarna bo zavzemala okrog 20 hektarov zemljišča in bo povezana neposredno z morjem. Zgradili bodo med drugim žičnico od Ključa do Zavelj. S to žičnico bodo lahko vsako uro prevozili 1500 centov materiala, ki je potreben za izdelavo cementa. Tovarna bo izkoriščala tudi odpadke škedenjske železarne. V začetku bo po načrtih tovarna proizvajala okrog 30 vagonov cementa dnevno. Izdelovala bo običajen cement tipa »500«, pa tudi cement tipa »680« ter specialni cement za izvoz BSS 1947/12. Začetek obratovanja je predviden za pomlad leta 1952.

Zvedeli smo, da bo prišlo upravno osebje tovarne izključno iz Italije. Iz Italije bodo poklicali tudi specializirane delavce in tehnike.

V Trst so prispeli stroji in naprave za novo tovarno čevljev, ki se bo imenovala »Fortuna«. Tovarno bodo montirali v skladišču št. 26 proste luke na površini 3000 kv. m. V tovarni bo dobilo zaposlitev okrog 300 delavcev in delavk. Delala bo pretežno za izvoz in proizvajala serijsko blago. Tovarno bodo zgradili na pobudo družbe »Lucky Company«.

Kaj prinaša novi stanovanjski zakon

Zakon ni jasen

Mesec dni je že poteklo, od kar je izšel zakon o povišanju najemnin, in še si niso niti pravniki popolnoma na jasnem, kako ga je treba uporabiti. Pred Uradom za najemninske pritožbe (v palači Verdijevega gledališča) je vrsta najemnikov in podnajemnikov, ki iščejo razlage zavozlanih paragrafov.

Stilizacija novega zakona je nerodna in nejasna. Podrobnosti tu ne moremo navajati, ponavljamo pa, da je to mnenje ne samo neukih najemnikov in hišnih gospodarjev, temveč tudi pravnikov in hišnih upraviteljev. ZVU bi storila veliko uslugo naši javnosti, ko bi dala zbrati vse dosedanje zakone glede najemninskih odnosov, ki so še v veljavi, in izdala nov in jasen, vsakomur dostopen enoten najemninski zakon. Za zdaj pa je nujno potrebno, da izda uradno pojasnilo k spornim točkam zadnjega zakona. Poleg drugih nedostatkov, ki jih ugotavlja dnevna praksa in ki jih ima gotovo v evidenci Urad za najemninske pritožbe, naj omenimo nerodno stilizacijo glede podnajemnin. O teh je govora tudi v našem drugem pojasnilu, ki ga prinašamo danes.

Nezakonite najemnine

Vprašanje nastane, kako je v primerih, ko je najemnik plačeval doslej višjo najemnino, kot je bila po zakonu dopustna. V takih primerih gre povišek ne na dejansko najemnino, ki jo je najemnik plačeval, marveč na **zakonito** najemnino in je torej protipravne poviške najprej odšteti; razliko, ki se pri tem izkaže, pa ima najemnik pravico zadržati oziroma poračunati pri najemnini, ki jo bo plačeval od 1. oktobra dalje.

Kako se zahteva povišek

Poviške najemnin, kakor jih dopuščajo novi predpisi, mora zahtevati najemodajalec s priporočenim pismom proti povratnici. Če najemnik ne ugovarja pra-začasno tisto najemnino, ki jo smatra sam njegov ugovor v 30 dneh, se smatra, da je na povišek pristal. Ista domneva velja, če plača najemnik en obrok najemnine v višini, kakor jo je zahteval najemodajalec. Čeprav ukaz tega ne predpisuje, bo vendar umestno, da ugovarja tudi najemnik pismeno in pošlje svoj ugovor najemodajalcu priporočeno proti povratnici.

Če nastane med strankama **spor o višini najemnine,** mora najemnik plačevati začasno tisto najemnino, ki jo smatra sam za po zakonu dopustno, spor pa reši ne okrajni sodnik kakor v Italiji, temveč **Urad za najemninske pritožbe (Ufficio Reclami per gli affitti).** Tak urad obstoji pri vsaki občini na temelju spl. ukaza ZVU št. 54 B/1946, spremenjenega z ukazom št. 186/50. Zoper odločbe urada za najemninske pritožbe se sme vsaka prizadeta stranka pritožiti v 15 dneh na prizivno komisijo za najemninske spore (Commissione d'Appello per gli affitti), ki obstoji pri conskem predsedništvu.

Dopolnilni poviški

Če je stanovanje — poslovni prostori so tu izvzeti — oddano, ali če se bo oddalo v podnajem, sme zaračunati lastnik najemniku poleg poviškov, ki smo jih navedli, še poseben dopolnilni povišek; ta znaša pri stanovanjih brez opreme ali če se odda v druge kakor v stanovanjske namene, polovico, pri podnajemih opremljenih stanovanj pa eno tretjino razlike med zakonito najemnino, ki jo plačuje prvi podnajemnik (podnajemnik glavnega najemnika), in zakonito najemnino, ki jo dolguje lastniku najemnik. Če znaša torej n. pr. zakonita najemnina najemnika po novem predpisu 3000 lir, podnajemnikova pa 3600 lir, sme lastnik povišati najemnino najemniku na 3200 lir, če gre za opremljeno stanovanje, oziroma na 3300 lir, če gre za neopremljeno stanovanje.

Tudi tak povišek mora lastnik naznaniti najemniku s priporočenim pismom proti povratnici in velja povišek pravilo-ma od prvega dne naslednjega meseca.

Poseben povišek je predviden tudi takrat, kadar opravi lastnik na nepremičnini važna in neodložljiva dela, in sicer zaradi stroškov, ki jih ima v zvezi s tem.

Spore o dopolnilnih poviških rešuje urad za najemninske pritožbe.

Podnajemi

Iz precej obsežnih, pa ne povsem jasnih predpisov o podnajemih navedemo nekaj najvažnejših.

Najemnik, ki odda prostore v podnajem, mora to naznaniti lastniku s priporočenim pismom proti povratnici v 10 dneh po oddaji. Pri tem ni treba, da se sklene prava podnajemna pogodba, marveč se domneva, da gre za podnajem že, če se vselijo v ustrezne prostore osebe, ki niso v službi najemnika ter niso z njim v sorodstvu ali svaštvu do četrtega kolena, razen če gre za začasne goste. To sporočilo ima za lastnika dvojen pomen: da presodi, ali ne gre morda za protipogodbeno oddajo vsega najemnega objekta in torej za izgubo stanovanjske zaščite, in pa, da naloži najemniku dopolnilni povišek na najemnino.

Če najemnik ali podnajemnik ne da sporočila niti v 15 dneh potem, ko je bil v to izrecno pozvan, ali pa, če sporočilo ne ustreza resnici, ali če daje najemnik v nasprotju z najemno pogodbo prostore v podnajem za posamezne dneve, sme lastnik zahtevati, da se najemna pogodba razdere.

Glede poviška podnajemnin je stilizacija novega zakona zelo nerodna. Po razlagi, ki nam jo je dal Urad za najemninske pritožbe, veljajo za podnajemnike od 1. oktobra 1950 isti poviški, kakor jih določa zakon za najemnike. Ta povišek velja na zakonite najemnine, ki so bile določene v smislu dosedanjih zakonov, in sicer sporazumno med najemnikom in podnajemnikom ali pa na podlagi odlokov pristojnih organov, n. pr. Urada za najemninske pritožbe.

Ako doslej niso bili vključeni v podnajemnino poviški, do katerih ima pravico najemnik, ali pa gre za sklepanje novih dogovorov za podnajem, veljajo naslednje določbe:

Povišek podnajemnine, ki jo plačuje prvi podnajemnik najemniku, znaša od 1. oktobra nalje 30, 60, 100 ali 200 odstotkov tiste zvišane zakonite najemnine, ki jo **lastnik** zahteva od **najemnika** in ki jo najemnik dejansko plačuje: 30%, če gre za podnajem brez opreme in brez postrežbe, 60%, če gre za podnajem brez opreme, toda s postrežbo, 100%, če gre za podnajem z opremo stanovanja brez postrežbe, in 200%, če gre za opremljeno stanovanje in postrežbo.

Če se da v podnajem samo del stanovanja, mora podnajemnik plačati primeren del tako določene podnajemnine. Za vse nadaljnje podnajemnike, razen prvega, pa velja, da sme znašati povišek samo polovico poviška, ki je po prej povedanem dovoljen najemniku, da ga zaračuna svojemu neposrednemu, prvemu podnajemniku.

Od 1. januarja 1951 dalje se bodo smele podnajemnine znova povišati v enakem razmerju, kakor se zvišajo s 1. oktobrom.

Vsi spori o višini podnajemnine spadajo pred urad za najemninske pritožbe.

Druge določbe

Druge določbe ukaza ZVU o najemnih in podnajemnih pogodbah soglašajo v glavnem s predpisi zakona, ki velja v Italiji; našim bralcem so ti predpisi znani že iz prejšnjih naših poročil. Da jih ponovimo na kratko:

Pri najemnih in podnajemnih pogodbah, za katere velja podaljšanje do konca leta 1951, so nične in neveljavne pogodbe o gladki vselitvi (»buon ingresso«) ali gladki izselitvi (»buona uscita«) in pa pogodbe, s katerimi se najemnik ali podnajemnik zaveže kot pogoj za prenehanje veljavnosti obstoječega najema kupiti tudi pohištvo. Za tistega, ki take pogoje najemniku ali podnajemniku vsili, so zadevne pogodbe tudi kaznive.

Za odločanje **o prisilni izpraznitvi** na podlagi izvršilnega naslova (sodbe) je pristojen okrajni sodnik (pretor). Ko odreja **rok za izpraznitev,** ki znaša od 30 dni do 6 mesecev, mora sodnik upoštevati posebnosti vsakega primera, posebno pa: najemnikove težave pri iskanju drugega stanovanja, položaj najemnika v primeri s položajem osebe, ki naj bi zasedla prostore, ter upravičeno najemnikovo potrebo, da ostane v istem področju ali mestnem okraju. **V posebnih izrednih primerih pa sme sodnik tudi rok šestih mesecev podaljšati še za nadaljnje tri mesece.** Najemniku, ki se bo znal spretno upirati lastnikovi odpovedi, torej spričo počasnosti veljavnega civilnega postopka in gornjih predpisov ne bo posebno težko zavleči prisilno izpraznitev vse do konca leta 1951, dokler traja stanovanjska zaščita po tem zakonu.

Acegat ovira stanovanjsko akcijo

ACEGAT (tržaško mestno podjetje za preskrbo z vodo, električnim tokom in plinom in za vzdrževanje tramvaja) bo najelo pri upravi Marshallovega načrta (ECA) veliko posojilo v znesku 2.496.000.000 lir. Za zdaj bo dvignilo poldrugo milijardo, s čimer bo pokrilo stroške za izvršitev del v prvem polletju prihodnjega leta.

V zvezi z razpravo v mestnem svetu o posojilu ACEGAT-a in o poslovanju tega ogromnega podjetja je treba opozoriti mestne svetnike na visoke pristojbine, ki jih pobira podjetje za priključek vode in električnega toka ali plina k napeljavam v novih stanovanjih. Naj navedemo nekaj konkretnih primerov:

Na Opčinah je neka stranka obnovila porušeno hišo in hotela priključiti plin na nekdanjo napeljavo, ki je tekla pod drugo stavbo. ACEGAT ni več dovolil tega priključka, temveč je zahteval direktno napeljavo od glavne cevi na razdaljo okoli 30 m. Stroški bi bili znašali 250.000 do 300.000 lir. Stranka je rajši ostala brez plina in kuha na petrolej. (V drugih primerih naročanjo stranke »liquigas«.)

Drugi primer: Samo za priključek vode na glavno cev (navrtanje glavne cevi) je na drugem mestu ACEGAT zahteval 52.000 lir.

Tretji primer: Za napeljavo plinske cevi na razdaljo 10 m je zahtevalo podjetje 50.000 lir. (V svojih proračunih računa ACEGAT 40 mm plinske cevi 5000 lir meter.)

Priključek električnega toka, za kar je treba postaviti nekaj drogov, stane že okoli 300.000 lir.

Pri novih napeljavah in priključkih nastajajo tako visoki stroški, ker prevrže podjetje večji del efektivnih stroškov na naročnika, medtem ko je pred vojno samo prevzelo najmanj polovico stroškov. — Iz naših podatkov se jasno vidi, da podjetje s svojimi visokimi pristojbinami ovira akcijo za gradnjo novih stanovanj.

Ukaz o vojni odškodnini je treba dopolniti

V tržaških okoliških vaseh, ki spadajo pod tržaško občino, zlasti pa na Opčinah, je še danes mnogo neobnovljenih hiš, ki so bile poškodovane ali porušene med vojno, medtem ko je obnova v drugih podeželskih občinah že zaključena.

Z odškodnino 250.000 lir, ki jo izplača država za vsako stanovanje ne glede na višino škode, si oškodovanec pač ne more pomagati. Na Opčinah je bilo po vojni poškodovanih ali povsem porušenih 45 hiš (v Alpinski ulici 11, v Bazoviški 24, v Narodni 7 in 3 drugje). Do danes je bilo obnovljenih samo 13 hiš.

Jasno je, da ni višina vojne odškodnine (50%, a največ do 250.000 za stanovanje) pravilno odmerjeno. **Obnova trosobnega stanovanja stane danes najmanj 1,5 do 2 milijona lir.** Takšna rešitev je prizadela zlasti lastnike enostanovanjskih hiš, katerih obnova je razmeroma dražja kakor obnova večstanovanjskih stavb.

Zakon o vojni odškodnini je treba vsekakor dopolniti. To bi bilo toliko bolj logično, ker se sicer s podeljevanjem kreditov in podpor pospešuje gradnja novih stanovanj. Povišati je treba odškodnino in jo določiti v razmerju z dejansko škodo. Pri tem je treba upoštevati tudi tiste, ki so svoje hiše že obnovili in se pogosto zaradi tega tudi zadolžili.

KNJIGE in revije

Giuseppe Festa: »Per una collaborazione economica italo-jugoslava (Za gospodarsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo), zal. Casa Editrice M. Carra & Co., Rim, 200 str., 800 lir.

Gre za opis gospodarskega potenciala Jugoslavije in možnosti trgovinske izmenjave z Italijo, ki ji je postavljena trdna osnova v dopolnjujočih se gospodarstvih. Statistični podatki o proizvodnji in zunanji trgovini, kakor tudi o pomorstvu Jugoslavije so v glavnem še iz predvojnih časov, vendar opisuje pisec tudi gospodarski napredek nove Jugoslavije po izvedbi gospodarskih in socialnih reform, kakor v poljedelstvu (agrarna reforma) in industriji; omenja tudi razvoj petletnega plana.

Delo bo potrebno vsakomur, ki bo hotel proučiti gospodarske odnose med Jugoslavijo in Italijo. Statistični podatki o jugoslovanskem gospodarstvu bodo dobrodošli tudi pri proučevanju trgovinskih odnosov Jugoslavije do drugih držav. — Moti preskromna zunanja oprema.

Jean Duhamel: »A Trieste sur les pas des Francais« (V Trstu po sledovih Francozov). Zal. in tisk Renato Fortuna, Trst, 1950 broš. 87 str., 600 lir.

Kakor kaže že naslov, gre za kratek opis sledov, ki so jih pustili v Trstu Francozi, zlasti Napoleon in njegovi ljudje. Pisec je črpal iz francoskih in italijanskih virov. Zato je n. pr. zanj Gorica lahko samo Gorizia in Goeritz, ne pa Gorica, ali Kostanjevica, kjer počivajo Burbonci, Castagnevizza. Večji del je posvečen Francozom iz Napoleonovih časov. Omenjen je tudi Nodier z znanim romanom »Jean Sbogar«; prav tako Stendhal (Henri Beyle), ki je bil leta 1830 imenovan za francoskega konzula v Trstu, in Pasteur. — O francoski zasedbi piše pisec v najboljšem smislu in ne omenja gospodarske stiske. Ko je Napoleon slovesno vkorakal v Trst, je naložil mestu 200.000 funtov kontribucije, a se je nazadnje zadovoljil z vrancem [illegible].

Prejeli smo: Silvio Rutteri: »Trieste — Spunti dal Passato«, zal. Eugenio Borsatti v Trstu, tisk Artigrafiche Fratelli Cosarini di Pordenone, 448 str. V knjigi so zbrana predavanja o tržaški preteklosti, ki jih je imel pisec na tržaškem italijanskem radiu v času od avgusta 1946 do 29. decembra 1947. Gre za odlomke iz tržaške zgodovine, pisane s tendenco za priključitev Trsta k Italiji. Zanimivi so podatki o imenih glavnih tržaških ulic.

»RAZGLEDI« št. 9, Trst, prinašajo naslednjo vsebino: Matej Bor, Iz nove pesniške zbirke; Peter Skalar: Pomlad na jugu; Ivan Dončević: Železni Nikola; Ady Endre: Kruci se pogovarjajo; Gema Hafner, V vinogradih gospoda Rugginija. Kritike: razstave slikarja Klavdija Uršiča-Černigoja, sedme predstave Goldonijevih »Primorskih zdrah« in ljubljanskega gledališkega pisma.

GOSPODARSKI POLOŽAJ V TRŽAŠKI OKOLICI

VINOGRADNIŠTVO ČEDALJE BOLJ PROPADA

Kmetov v polnem pomenu besede, ki bi pridelovali vse pridelke, ki jih je na naši zemlji sploh mogoče pridelovati, in kakršni so bili po večini pred 50 leti naši kmetje v spodnji okolici, danes ni več. Tisti, ki se niso spremenili v vrtnarje ali se pa poprijeli raznih meščanskih poklicev, se bavijo danes skoraj izključno z vinogradništvom. Toda tudi ta gre z naglimi koraki k svojemu koncu. V nekaterih okrajih je že izginilo. Trtne nasade in tudi manjše vinograde srečujemo sicer še povsod, ne pa kmetov, ki bi živeli samo ali pa v glavnem od kmečkega dela. Skoraj vsak vrtnar si je ohranil še nekaj trt in kako sadno drevo, toda le za domačo uporabo, da, celo samo zato, ker ga veseli gledat, kako mu sadje in grozdje zori. Tudi prenekateri mestni delavec, obrtnik, trgovec itd. si je ohranil ali pridobil v okolici svojo hišico in majhen vinograd, ki ga v prostem času obdeluje za svojo zabavo.

Poleg tega so v spodnji okolici tudi večja posestva, na katerih bi se lahko pridelalo do 100 in več hektolitrov vina, ako bi se njihovi gospodarji sami intenzivno bavili s kmetijstvom; to pa se jim ne izplača, ker so se posvetili drugim poklicem, od katerih bolje in udobneje živijo. Zemljo so pa ali oddali v najem, ali pa delajo na njej plačani delavci. Zemljišče je postalo za gospodarja postranskega pomena, on se briga zanj le toliko, kolikor mu njegove gospodarske razmere dopuščajo. Pridelek vina torej pade na polovico in še niže ter vse skupaj gre rakovo pot. Koristi od svojega posestva večinoma nima nobene. Nekateri imajo celo izgubo in lezejo polagoma v dolgove.

Kmetje-vinogradniki, ki sami obdelujejo svojo zemljo in od tega živijo, so postali v spodnji okolici že prave bele vrane. Kar jih je še ostalo, živijo predvsem v Lonjerju, pri Piščancih in više nad Piščanci ter se bavijo še vedno z vinogradništvom le zaradi tega, ker niso visoko in strmo ležeča zemljišča ugodna za vrtnarstvo. Soglasno tožijo, da se jim v gospodarskem pogledu še huje godi kakor pred vojno in so prepričani, da ne bo po preteku desetih let v spodnji okolici niti enega pravega kmeta več. Njihov gospodarski položaj je tak, da so primorani že pred trgatvijo iskati kupca, ki bi jim dal nekaj denarja na račun bodočega pridelka. Ravnanje oblasti vzbuja v njih splošno domnevo, da se hoče kmečki stan v neposredni okolici namenoma zatreti.

Medtem ko — posebno po vojni — cene življenjskih potrebščin nenehoma naraščajo, so ostale nespremenjene cene vina in mleka, t. j. edinih dveh pridelkov, ki jih naši kmetje prodajajo, da si lahko kupijo vse kar potrebujejo za življenje. Dohodki torej vedno isti, stroški pa vedno večji.

Velike skrbi prizadeva našim kmetom pomanjkanje gnoja, ki je posledica zelo omejene živinoreje. Ta se ne more zadostno razviti, ker so izginili pašniki in senožeti in so tudi bolj tečno krmo, ki se je nekdaj pridelovala na okoliških njivah, izpodrinile trte. Pri Piščancih in više stanujoči kmetje kupujejo gnoj večinoma na Opčinah, kjer so nekateri živinorejci brez zemlje, vsled česar lahko prodajajo gnoj. Gnoj se prevaža v tovornih avtomobilih in stane s prevozom vred do 10.000 lir kub. meter. Za srednje velik vinograd, v katerem pridelajo kakih 50 hl vina na leto, porabijo poleg domačega gnoja dveh krav še 2 do 3 avtovozove kupljenega, t. j. 6 do 9 kub. m gnoja.

Letošnje vino prodajajo kmetje krčmarjem po 105 lir liter. K tej ceni morajo krčmarji prišteti še 25 lir užitninskega davka in prevozne stroške, nakar stane vino, postavljeno v krčmo, skoraj 135 lir liter, prodajajo ga pa po 160. Cena, ki jo dobijo naši kmetje za vino, je veliko prenizka, da bi pokrila velike stroške, kakor n. pr. za modro galico, žveplo, gnoj, krmo za krave, obrabo orodja itd. ter bi se izplačalo naporno in dolgotrajno delo v vinogradih. Kmetje ne morejo niti sanjati o osemurnem delavniku, njihov urnik je od zore do mraka, torej 12 in več ur na dan; še zvečer nimajo miru in se morajo s svetilko v roki vrteti okoli živine in celo ob nedeljah niso brez skrbi in opravka. Marsikdo misli, da imajo vendar pozimi počitnice. Nekdaj je to bilo morda res, toda le do neke mere; dela so imeli pozimi pač mnogo manj in ni bilo tako naporno in nujno, danes pa jih težka borba za obstanek sili, da tudi zimsko dobo do dobrega izkoristijo za razna popravila in priprave za spomladansko delo. Zimskega dela je več kot dovolj, ne le pod streho in na dvorišču, ampak tudi v vinogradu. Treba je popravljati in včasih na novo graditi cele kose zidovja okoli paštnov, ki so ga letni nalivi porušili, itd. Treba je kopati jarke za nasade novih trt, ki so danes, cepljene na ameriške podlage, mnogo manj trajne, nego so bile nekdaj domače trte. Ali kdo naj našteje vsa sedanja zimska dela naših vinogradnikov? Na kratko povedano, nekdaj, ko niso še poznali raznih trtnih bolezni, ko so imeli doma dovolj paše, sena in krme za živino, zaradi tega tudi več živine in dovolj gnoja, je bilo pridelovanje vina mnogo cenejše. Vino so kmetje prodajali razmeroma draže nego danes.

Ko bi vsaj ti tih 25 lir užitnine ne bilo, potem bi kmetje svoje vino nekoliko draže prodali, krčmarji pa ceneje kupili. Tako pa tarnajo tudi krčmarji, da pri prodaji domačega vina premalo zaslužijo, ker da jim premajhna razlika med kupnimi in prodanimi cenami ne krije velikih stroškov, ki jih imajo zaradi visokih davkov in drugih bremen. Potem pa si pomagajo na škodo svojih gostov na razne načine: ali mešajo pristno domače vino z manj vrednimi — ne pridelki, ampak »izdelki«, a i pa ga prodajajo draže pod drugim imenom.

Zanimiv je v tem pogledu dogodek, ki se je pripetil nekemu našemu vinogradniku. »Prvo nedeljo po božiču — mi je pripovedoval prijatelj Tone — sem šel slučajno mimo krčme, kamor sem pred dobrim tednom prodal svoje vino. Da se malo pogrejem, sem stopil noter in naročil polič belega. — Belega nimam več, mi odgovori krčmar. — Kaj, tako hitro? — sem se začudil. No, daj pa črnega. — Kakšnega? — Mojega vendar, to je tistega, ki sem ti ga jaz prodal. — Zelo mi je žal, da ti ne morem ustreči, ker še nisem načel tvojega črnega. — Pozneje sem izvohal, da je črno prelil v steklenice in ga prodajal za teran po 280 lir liter. Z belim se mi ni upal postreči, ker je bilo že »krščeno«.

—od—

TRŽNI PREGLED

Na krajevnih in bližnjih trgih ni bilo v zadnjih dveh tednih značilnejših novosti. Gibanje cen je bilo razen nekaterih izjem omejeno. Rahlo tendenco k pocenitvi je opaziti pri nekaterih poljedelskih proizvodih, kakor so žita in živinorejski izdelki. Precešnja nestalnost prevladuje še vedno na področju industrijskih izdelkov; tržišča teh proizvodov so usmerjena na zmerno napredovanje cen.

Opazovalci menijo, da se ni notranji trg popolnoma ustalil; odtod precejšnja previdnost prekupčevalcev in omejena blagovna izmenjava.

V pogledu cen se je precej občutno pocenilo maslo, podražilo pa oljno olje; med industrijskimi proizvodi beležijo krepkejše cene predvsem kemikalije, razna zdravila, papir gnojila in škropila.

• •

ŽITA

Obdobje naraščajočih cen na trgu žit je zadaj, kakor kaže, za nami, vendar beležijo vsa žita, z izjemo riža vsekakor precej visoke kvotacije v primerjavi s cenami, ki so veljale pred 6 meseci. Zaradi velikega povpraševanja so se prekomerno podražili otrobi in ostali žitni odpadki. V porastu so tudi cene močnih krm, ker so jih v zadnjih časih pričeli uporabljati tudi za krmljenje prašičev.

Rovigo: pšenica I brez vreč 6650 do 6700 lir za cent, ista II 6550 do 6600, III 6400 do 6500; koruza 6050 do 6100; bela koruza 5600 do 5800, ameriška hibridna koruza 5400 do 5600; oves 3500 do 3700; rž 5000 do 5100, ječmen 5400 do 5600 lir za cent.

Brescia: pšenica I 6300 do 6400, ista II 6100 do 6200; koruza 5200 do 5300; oves 3300 do 4000 lir za cent.

ŽIVINA

Na krajevnem in bližnjih trgih živine ni bilo v zadnjih dveh tednih večjih izprememb na ceni. Potek trgovanja kaže na zmerno nazadovanje pri prašičih in teletih na nekaterih trgih. Ponudba, kakor tudi povpraševanje sta glede na sezono povsem normalna.

Rovigo: voli I 230 do 240 lir za kg žive teže, isti II 130 do 160, III 80 do 90; krave I 220 do 240, II 130 do 160, III 80 do 90; teleta od 80 do 130 kg 420 do 440, ista od 50 do 80 kg 380 do 430; prašiči nad 160 kg 370 do 380 lir za kg žive teže, od 110 do 160 kg 320 do 330, od 90 do 100 kg 290 do 310 lir; prašički za vzrejo 10 do 20 kg 440 do 490 lir za kg žive teže.

Reggio Emilia: voli I 240 do 280, II 190 do 210; prašiči od 30 do 50 kg 390 do 420 lir, isti od 50 do 80 kg 360 do 390, od 120 do 150 kg 360 do 370, 150 do 180 kg 380 do 390, nad 180 kg 390 do 410; svinje za zakol od 330 do 370 lir za kg žive teže.

MLEČNI IZDELKI

Podražitev mleka v prodaji na drobno v Trstu je posledica krepkih cen mlečnih proizvodov in mleka samega na tržiščih severne Italije. Cene mleka v krajevnih prodajalnah so 70 lir za liter za nevsteklenično blago, 75 lir za vsteklenično pasterizirano mleko, ki prihaja iz pokrajine Treviso, 80 lir pa za iste vrste, ki ga dobavlja posestvo grofa Marzotta v Toreselli. Režijski stroški zlasti za vsteklenično in pasterizirano mleko vplivajo očitno v občutni meri na prodajno ceno, kajti cena pri porastnji je povprečno za okrog 100% višja od cene pri proizvodnji. V sredi oktobra se je maslo precej pocenilo, vendar ne gre verjetno za stalen pojav, ker je ta pocenitev v zvezi z uvozom inozemskega masla. Glede sirarskih izdelkov je beležiti živahno kupčevanje z mehkimi siri, medtem ko prevladuje mrtvilo na trgu trdih sirov.

V Lodiju so najnovejše cene naslednje: maslo najboljše vrste 900 do 920 lir za kg na debelo, isto domače proizvodnje 870 do 890; parmezan I 1400 do 1500 lir za kg; ementhal 550 do 600; gorgonzola 450 do 480 lir za kg.

KRMA

Seno je ohranilo stare tržne cene; v porastu so cene slame. V bližnji Beneciji so zadnje cene naslednje: lucerna 1800 do 1900 lir za cent; stlačena lucerna 2300 do 2500, seno 1500 do 1600, slama 280 do 320, stlačena slama fco kamion 500 do 520; ovsena slama nestlačena 330 do 350 lir za cent.

VINO

Zanimanje za nov vinski pridelek ni v sedanjem obdobju veliko. Vinogradniki, ki se letos ponašajo z dobrim blagom, vztrajajo pri trdnih cenah. Kupci omejujejo na drugi strani nakupe v pričakovanju, da bodo proizvajalci morali popustiti na ceni. V kolikor ne bo prišlo do nepričakovanih motenj, kaže, da se bodo cene v glavnem prilagodile zahtevam vinogradnikov, ki so v preteklem poljedelskem letu zašli v hudo krizo, ki pa vsaj zaenkrat ni zajela v občutnejši meri našega področja.

Padova: »Merlot« 11—12 stop. 350 do 370 lir za hl/stop.; »Clinton« 9,5—10 stop. 310 do 320, isti 10—11 stop. 320 do 350 lir za hl/stop., »Piave« 10—11 stop. 370 do 390 lir, 11 do 12 stop. 390 do 400 lir za hl/stop.

Firenze: fina vina 1949 11—12 stop. 5000 do 6000 lir za cent, ista 12—13 stop. 6000 do 7500, 13—14 stop. 7500 do 7800; običajna vina 1949 11—12 stop. 4700 do 5500, nad 12 stop. 6000 do 6500 lir za cent.

Bari: rdeča vina za rezanje 360 do 400 lir za hl/stop.; rdeča vina »Barletta« 12 do 13 stop. 330 do 350 lir za hl/stop. običajna »Corato« 330 do 340 lir za hl/stop.

OLJČNO OLJE

Letošnji pridelek olja bo, kakor smo že večkrat poudarili, znatno manjši od lanskega, čeprav se predvidevanja o količini proizvoda ne strinjajo. Dejstvo je, da so vsa tržišča oljčnega olja oživela in da je blago po dolgi depresiji pričelo pridobivati na ceni. Pripomniti pa je, da je oljčno olje večkrat predmet velikih špekulacij. Zaradi podražitve oljnatih semen pri virih proizvodnje so v porastu tudi cene semenskega olja.

V Bariju prodajajo na debelo oljčno olje po naslednjih cenah: najboljše olje do 1,5 stop. kisline 420 do 430 lir za kg, do 3 stop. kisline 400 do 405, do 5 stop. kisline 380 do 385 lir fco skladišče.

V osrednji Italiji veljajo naslednje cene: oljčno olje do 4 stop. kisline 390 lir, do 8 stop. 380; najfinejše olje 475 do 480 lir za kg; semensko lešnikovo rafinirano olje 400 do 405 lir za kg.

LES

Težave pri uvozu avstrijskega lesa so v preteklih tednih povzročile podražitev žaganega blaga za 1000 do 2000 lir za kub. meter. Ker so se uvozne razmere zdaj v glavnem normalizirale, so se cene ustalile na prejšnjih kvotacijah; opaziti pa je vsekakor rahlo tendenco k podražitvi. Na najvažnejšem notranjem italijanskem tržišču v Južni Tirolski se sukajo okrog naslednjih kvotacij: žagana jelovina in smrekovina I sortiment 29.000 lir za kub. m, II sortiment 22.000, III 12.500; macesnovina kvotira odnosno 31.000, 22.4400, 14.000 fco žaga. Drva prodajajo v bližnji Karniji pri proizvodnji po 700 do 800 lir za cent, ista iz mehkega lesa pa po 500 do 550 lir za cent.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

	26/IX	11/X	25/X
CHICAGO			
Pšenica (stot. dol. za bušel)	223 50	222.75	223 50
Koruza „ „ „ „	144.50	146.88	149.—
NEW YORK			
Baker (stot. dol. za funt)	24 50	24.82	24.50
Cin „ „ „	104.—	112. -	118.75
Svinec „ „ „	16 —	16.—	16.—
Cink „ „ „	17.50	17.50	17 50
Aluminij „ „ „	17.50	19.	19.—
Nikelj „ „ „	48.—	48.—	48.—
Krom (dol. za tono)	41.—	41.—	42.—
Ž. srebro dol. za steklenico	87.—	90.—	95.—
LONDON			
Baker (f. šter. za d. tono)	202.—	202.—	202.—
Cink blister „ „	—.—	—.—	151.—
Svinec „ „ „ „	128.—	128.—	128.—
ALEKSANDRIJA			
Bombaž „Karnak“ I. (talerjev za kantar)	95.40	107.55	—.—
„ „Zagora“ I. „ „)	—.—	—.—	—.—
SANTOS			
Kava Santos C (kruzejrov za 10 kg)	209.50	204.40	—.—

Razpoložljivost blaga na svetovnih trgih ne more v mnogih primerih zadostiti naraščajoči potrošnji. To velja zlasti za kovine, kavčuk, bombaž in volno. Ukrepi, ki so jih razne vlade storile v pogledu notranje in zunanje trgovine, povzročajo znatne nepredvidene motnje v mednarodni blagovni izmenjavi. Pospešeni programi oboroževanja in kopičenje strateških surovin bodo brez dvoma v vedno večji meri vplivali na nadaljnji mednarodni tržni razvoj.

Cene so po mirnejšem obdobju, ki je prevladovalo v septembru, zopet v napredovanju za zgoraj omenjeno blago, čeprav je večina opazovalcev napovedovala ustalitev tržišč že na koncu preteklega meseca. Pri ostalih predmetih mednarodnega trgovanja kažejo cene na stalnost, ponekod pa celo na nazadovanje.

* *

KOVINE

Na tržišču kovin vlada napetost, ki se je pričela že pred več kakor dvema mesecema z izbruhom vojne na Koreji. Med neželeznimi kovinami je trenutno najbolj iskan **cink.** V New Yorku plačujejo to kovino že po 28 stotink dolarja za funt, čeprav beleži cenik za razpoložljivo blago le 17,50 stotinke dolarja za funt. Veliko zanimanje vlada na Svetu tudi za **baker.** V zadnjih časih se za to surovino zanima posebno Svica, ki pa se zaradi omejitve izvoza ne more v zadostni meri oskrbovati kakor v preteklosti na ameriškem trgu. **Cin** (kositer) je zopet dosegel rekordne cene (898 funtov šterlingov za tono v Londonu ter 114,25 stotink dolarja za funt v New Yorku). Kljub povečanju proizvodnje primanjkuje na svetovnem trgu in celo v ZDA **jekla in surovega železa.** Značilno je n. pr., da kupujejo nekatere ameriške družbe jeklene plošče v Franciji in celo v Italiji, čeprav je znano, da uvaža poslednja skoraj vse železne surovine prav iz ZDA. Industrijci hitijo z nakupi, ker računajo z nadaljnjimi podražitvami. Izvedenci računajo, da bodo do konca leta cene železa in železnih proizvodov poskočile za 6 do 10 odstotkov. V zadnjih časih se je zopet podražilo **živo srebro.** Italijanski in španski proizvajalci, ki sicer zadržujejo kovino, nimajo velikih razpoložljivih zalog. Donosna cena bo povzročila pospešitev proizvodnje. Sirijo se vesti, da bodo obnovili špansko-italijanski kartel živega srebra, ki naj bi odslej usmerjeval svojo proizvodnjo in pazil, da ne pride do nadprodukcije.

BOMBAŽ

Na trgu bombaža so bile v zadnjih tednih cene blaga podvržene precejšnjemu nihanju, kar je predvsem v zvezi z izvozno politiko ZDA. Za obdobje avgust 1950—marec 1951 je namreč Amerika omejila izvoz bombaža na 2 milijona bal (od tega 205.000 bal Italiji). Se lani so ZDA skušale pospeševati izvoz viškov bombaža s pomočjo fondov ERP. Dejstvo je, da je bil lanski izvoz bombaža približno dvakrat večji od letošnjega.

Dobre posle sklepa medtem Egipt. Znatno je povpraševanje po egiptskem bombažu s strani V. Britanije, Francije, Italije in Sovjetske zveze Cene so na trgu v Aleksandriji poskočile v zadnjem mesecu za okrog 10%. V preteklem dvomesečju september—avgust je Egipt izvozil 1,21 milijona bal (lani v istem obdobju 1,08 milijona bal). Izvoz je bil po državah takole razdeljen: V. Britanija 0,21 milijona bal, Indija 0,20, ZDA 0,14, Francija 0,12, Italija 0,10, Sovjetska zveza pa 0,08 milijona bal.

VOLNA

Po računih zavoda za organizacijo mednarodne trgovine z volno znašajo zaloge za leto 1951 okrog 5700 milijonov funtov; te zaloge naj bi bile za okrog 2000 milijonov funtov večje, kakor je bila kdaj poprej letna svetovna porastnja volne. Visoke cene volne na svetovnih trgih pa niso očitno v skladu z omenjenimi ugotovitvami. V septembru so n. pr. v Avstraliji prodajali »umazano volno« po povprečno 117,71 avstralskega penija za funt, čisto volno pa po 152,76.

V prvih treh mesecih letošnje prodajne sezone (julij—avgust, september) je Avstralija prodala eno osmino svoje proizvodnje (0,46 milijona bal), v vrednosti 66 milijonov avstralskih funtov.

Sovjetski nakupi volne v inozemstvu so bili in so predmet velikega zanimanja pa tudi pretiravanja. Po najnovejših podatkih je Sovjetska zveza v letu 1949 nakupila 63,5 milijona funtov volne, v prvem polletju letošnjega leta pa 30 milijonov funtov. Zaenkrat ni podatkov o uvozu volne s strani Sovjetske zveze iz Kitajske in vzhodnoevropskih držav. V istem razdobju so ZDA uvozile za 434 milijonov oziroma 380 milijonov funtov volne.

KAVČUK

Cene kavčuka so dosegle v Londonu kvotacije, ki jih ceniki ne zaznamujejo že od leta 1912 (56 penijev za funt). Dobre cene vzpodbujajo proizvodnjo, ki je zlasti na Malajskih otokih v porastu. Poročajo, da zaradi velikih nakupov primanjkuje likvidnega denarja trgovcem, ki delujejo v Singapurju. Tamkajšnji dolar je postal silno močna valuta, ker vlada za ta denar veliko povpraševanje zlasti v Indoneziji.

Poročajo, da bodo verjetno ZDA omejile notranjo potrošnjo gumija. Podobne ukrepe so storili tudi v Franciji in Belgiji. Pripomniti je, da je proizvodnja sintetičnega kavčuka v znatnem porastu. Podražitev gumijastih izdelkov se v znatni meri odraža na avtomobilskih prevoznih. V Italiji so se te prevozninе zvišale v zadnjih časih za 15%.

SLADKOR

Tržni bilteni potrjujejo vesti o dobrem letošnjem pridelku sladkorja na svetu. Po angleških virih prekaša ta proizvodnja za 2,5 milijona ton lansko. Cene sladkorja so pos ale zaradi tega na svetovnih trgih zmernejše. Opazovalci menijo, da se bo sladkor v prihodnjih mesecih še pocenil, čeprav ne v znatni meri.

V četrtem tromesečju letošnjega leta **to Porurje izvozilo 6,830.000 ton premoga.** Doslej je nemški premog izvažalo izključno podjetje »Deutsches Kohlenverkauf«, zdaj pa je bilo v ta namen ustanovljenih več manjših podjetij.

BORZA

VALUTE V MILANU

	12. X.	26. X.	Min.	Maks.
Funt šterling	8.075	8.100	8 075	8.200
Napoleon	6.300	6.200	6.250	6.350
Dolar	663	666	663	677
Francoski frank	175	173	173	175
Svicarski frank	154	153	153	156
Funt št. papir	1.620	1 700	1.620	1.725
Avstrijski šiling	21	21	21	21,50
Zlato	860	860	860	870

BANKOVCI V CURIHU

dne 25. X. 1950

ZDA (1 dol.)	4,35	Belgija (100 fr.)	8.55
Anglija (1. f. št.)	11,30	Holand. (100 fi.)	102.50
Francija (100 fr.)	1,12	Svedska (100 kr.)	72.—
Italija (100 lir)	0,63	Izrael 1 f. št.)	4.50
Avstrija (100 šil.)	9,10	Španija (100 pez.)	8.—
Čehoslov. (100 kr.)	1,—	Argent. (100 pez.)	21.50

VREDNOSTNI PAPIRJI V TRSTU

	12. X.	26. X.	Min.	Maks
Južna železnica	2.330	2.615	2.330	2.715
Splošne zavarov.	6.130	6.890	6.130	6.890
Assicuratrice	725	815	725	815
Riun. Adr. Sic.	1.760	1.940	1.760	1.940
Jerolimič	1.950	1.950	1.950	1.950
»Istra-Trst«	500	500	500	500
»Lošinj«	6.500	6.500	6.500	6.500
Martinolič	1.350	1.350	1.350	1.350
Premuda	3.215	3.215	3.215	3.215
Tripkovič	6.350	6.350	6.200	6.350
Tržaški tramvaj	580	580	580	580
Openski tramvaj	991	991	991	991
Terni	226	255	225	254
ILVA	215	244	210	244
Zdr. jadr. ladjedel.	104	130	104	140
Ampelea	800	800	800	800
Arrigoni	1000	1000	1000	1000

Vestnik KMEČKE ZVEZE

SEDEŽ: TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10 I. - TELEFON ŠT. 54-58

Državne podpore v poljedelstvu

Ker nam naši kmetovalci zastavljajo mnogo vprašanj, ki se nanašajo na državne podpore za melioracijo in graditev kmečkih objektov, bomo danes na kratko govorili o zakonskih predpisih, ki so v tem pogledu v veljavi na našem področju, in o izvajanju teh predpisov.

Določbe o državnih podporah se opirajo še vedno na italijanski zakon z dne 11. januarja 1933. Po tem zakonu se podpore delijo v dve kategoriji. V prvo kategorijo spadajo melioracijski načrti, ki imajo značaj skupnega interesa, kakor so izsuševalna dela, regulacija potokov, rek itd. Stroški za ta dela so v celoti ali pretežno v breme države. Primer takih del imamo pri nas na močvirnih zemljiščih pri Orehu in pri Stivanu. Druga kategorija podpor se nanaša na melioracijska dela na zemljiščih ali na zgradbah, ki jih izvršujejo zasebniki v okviru splošnih del ali pa tudi od teh neodvisno. Po zakonu se lahko med drugim dodeljuje podpora za naslednja dela: 1. urejevanje zemljišč in naprave, ki omogočajo pravilno pridrževanje ali odtok vode; 2. dela za napeljavo pitne vode ali vode za namakanje; 3. gradnja poljskih cest in njihovo popravilo ali gradnja žičnic, ki bi jih nadomestovale; 4. gradnja ali popravilo kmečkih poslopij (stanovanjskih in gospodarskih); 5. zboljšanje višinskih pašnikov (med te so pri nas vključeni vsi kraški pašniki; 6. nasadi; 7. razne električne naprave; 8. kmečki vodovodi.

Državni prispevek za vsa pravkar omenjena dela znaša na našem področju 38% celokupnih stroškov; za električne naprave in za vodovode se lahko prispevek zviša odnosno na 45% in 75%. Melioracije kraških pašnikov so od leta 1946 do 15. septembra 1947 nagrajevali s prispevkom, ki je znašal 60% celokupnih stroškov.

Dodeljevanje prispevkov odobri pri nas Urad za poljedelstvo ZVU; zadevni krediti so vključeni v proračun tega urada za vsako polletje. Načrtovanje kakor tudi izvrševanje vseh poslov, ki so s tem v zvezi, so poverili posebnemu konsorciju, ki je bil ustanovljen pred dvema letoma, ko je bilo vse naše področje vključeno v melioracijski delokrog. Zboljšanje kraških pašnikov kakor tudi pogozdovanje spadata v pristojnost gozdarskih oblasti. Za pogozdovanje je po določbah zakona, ki je bil izdan že leta 1923, predviden prispevek v višini 66% stroškov za izvršena dela.

Uspeh in tudi obseg vseh teh melioracijskih del je odvisen od pravilno postavljene državne agrarne politike, predvsem pa od dveh činiteljev: od gospodarske zmogljivosti posameznikov ter od razpoložljivih denarnih sredstev, ki so na razpolago iz državnih virov.

Pripomniti je takoj, da se pri dodeljevanju podpor ne dela nobena razlika med gospodarsko močnejšimi in gospodarsko šibkejšimi kmetovalci. Splošno je znano, da so vsi naši kmetovalci napredni in da si sleherni gospodar želi zboljšati svojo domačijo. Ogromna večina naših kmetov pa spada v kategorijo malih posestnikov, ki ne razpolagajo s primernimi denarnimi sredstvi. Kje naj i denar za uresničenje načrtov, ki zahtevajo n. pr. izdatnejše stroške za material, kakor je to pri gradnji gospodarskih poslopij in napravah? Nekoliko laže je pri objektih, ki zahtevajo po večini investicije v delu, vendar je tudi v tem primeru večina kmetovalcev odvisna za zadostitev življenjskih potreb od takojšnjega in lahko rečemo od vsakdanjega zaslužka. Res je, da predvidevajo zakoni razne oblike kmečkih posojil po nizkih obresti, podčrtati pa moramo, da je pri nas poteljevanje takih posojil praktično nemogoče zaradi silno kompliciranih birokratičnih postopkov pri raznih bančnih zavodih. Posledica vsega tega je, da imajo revnejši sloji, ki bi potrebovali pravzaprav največ pomoči, najmanj možnosti, da bi se posluževali v zadostni meri ugodnosti, ki so po zakonu predvidene in da se nasprotno opomorejo v glavnem le premožnejši. Ni čuda, da so doslej najvišje podpore šle meščanom, ki posedujejo, a ne obdelujejo zemlje in imajo na razpolago potrebne kapitale.

Druga stran zadeve je, kakor rečeno, vprašanje državne politike finansiranja melioracijskih del. V prvih povojnih letih so državni proračuni vsebovali v te namene precej visoke postavke. Dogodilo se je celo, da niso bila denarna sredstva — predvsem iz razlogov, ki smo jih prej omenili — v celoti izkoriščena. V zadnjih časih, zlasti pa v tem letu je pričela VU te fonde znatno krčiti ali celo brisati iz državnega proračuna. Podpore so se morale zaradi tega omejiti tako v pogledu višine, kakor v pogledu vrste dela. Za nekatera dela ni v sedanjem polletju na razpolago nobenega kredita. Sploh kaže, da je v zadnjih časih VU obrnila pozornost na vprašanja veleindustrije na škodo šibkejših slojev, kakor so kmetovalci in obrtniki.

Značilen je primer, ki se nanaša na melioracijo kraških pašnikov in na pogozdovanje. Za ta dela ni v drugem polletju tega leta na razpolago nobenih denarnih sredstev za razdeljevanje podpor, čeprav bi se teh del mnogi kmetovalci radi lotili, ker zahtevajo skoraj izključno investicijo delovne sile. Zimski čas je edina doba, ki je primerna za pogozdovanje in za zboljšanje travništva. Zgodilo se bo, da bodo v najboljšem primeru denarna sredstva za podpore nakazana v januarju. Ker bo načrtovanje in postopek, ki je potreben za pridobitev podpore, zavzelo vsekakor precej časa, bodo načrti odobreni spomladi, ko ima kmetovalec polne roke dela in ko se zaradi njihovega značaja ta dela sploh ne bodo mogla izvrševati. Morebitni fondi bodo seveda uporabljeni v druge namene. Takih in podobnih primerov je še mnogo.

Odgovorne oblasti bi morale vsekakor posvetiti vso pozornost položaju revnejših kmetov in pomagati predvsem gospodarsko šibkejšim kmetovalcem, ki so pri nas v večini. Državna finančna politika bi se morala na drugi strani vskladiti s stvarnimi potrebami našega kmetijstva.

Menimo, da bi se vse nepravilnosti in lahko rečemo tudi krivice, ki se dogajajo v tem pogledu, že davno odpravile, če bi pristojne oblasti poklicale k soodločevanju in sodelovanju samo naše kmečko ljudstvo in njihove zastopnike.

Postranske ceste med conama A in B

Dvolastniki pasu, ki je ob razmejitveni črti med cono A in B, so zelo zaskrbljeni zaradi zatvoritve postranskih cest med obema področjema. Po nalogu ZVU so namreč postavili nepremostljive zapreke na poteh, ki so peljale iz področja A v področje B in so služile dvolastnikom za prevažanje poljedelskih proizvodov in potrebščin. Odslej so zaprti naslednji prehodi: Draga, Botač, Prebeneg, Urbanci, Kapelica, Purissima, Braghetti, Kolombini, Benessa. Na črti, ki je dolga okrog 20 km, so odprti le prehodi Pesek, Osp, Škofije, Debeli rt.

Ni potrebno posebej poudarjati, kakšno škodo bodo trpeli prizadeti kmetovalci zaradi najnovejšega ukrepa vojaške uprave. Prevoz sena, drv, grozdja, gnoja itd. se lahko vrši le z vozili. Pot čez oddaljene, odprte prehode bi pomenila za kmetovalce ogromno potrato časa in mučenje živine. Največkrat pa je zaradi pomanjkanja cest prevoz preko teh odprtih prehodov sploh nemogoč.

Kmečka zveza je takoj posredovala ustmeno in pismeno pri vseh oblasteh, ki so za to odgovorne in pozvala na odločno intervencijo tudi miljsko in dolinsko županstvo. Predložila je obenem potrebno dokumentacijo, ki nazorno prikazuje škodo, ki bi jo utrpelo kmečko prebivalstvo, če bi se prehodi med obema conama zopet ne odprli.

Od notranjega oddelka ZVU je KZ dobila ustmen odgovor, da je zadeva v preučevanju. Vojaška uprava opravičuje svoje postopanje, češ da niso bili doslej zaprti prehodi nikdar »uradno« dovoljeni, ker da sporazum med oblastmi cone A in B ni predvideval drugih odprtih poti razen zgoraj omenjenih. — Čudno se nam zdi vsekakor, da je vojaška uprava storila ta korak brez predhodne preučitve zadeve in na škodo okrog 300 dvolastnikov, ki so pod njeno upravo. Jasno je, da se morejo morebitni sporazumi z VUJA, v kolikor so pomanjkljivi, dopolniti na pobudo ZVU, ker ne delajo oblasti cone B v tem pogledu nobenih ovir. — Kmečka zveza, ki se je sploh v zadnjih časih zelo zanimala za ugodno ureditev raznih obmejnih zadev, se bo seveda zavzela tudi za čimprejšnjo otvoritev zaprtih poti med obema conama.

* *

Izvoz italijanskega krompirja v Svico bo verjetno ukinjen vse do konca leta 1951.

Kaj je s kmetijskimi šolami?

Mnogi gospodarji, kmetovalci našega področja se povprašujejo, kako naj se njihovi sinovi, ki nameravajo ostati na domači kmetiji, izvežbajo in izpopolnijo v sodobni kmetijski stroki. Kam naj se obrnejo, da bodo dobili dovolj strokovnega znanja o naprednem kmetijstvu, da bodo umneje in uspešneje gospodarili na svoji zemlji, ne da bi jim bilo treba iskati zaslužka z drugim poklicem in izpodjedati kruh že itak z brezposelnostjo težko prizadetemu mestnemu proletariatu.

Kmečka zveza v Trstu je že od minule pomladi pozivala pozornost tukajšnjih pristojnih oblasti na nujno potrebo ureditve kmetijskega šolstva za strokovno izobrazbo domačega kmečkega življa. Vsi slovenski kmetovalci in na splošno vsa slovenska javnost, živeča na tem področju, so po svojem časopisju priznali popolno upravičenost zahteve po otvoritvi primernih kmetijskih šol s slovenskim učnim jezikom na tem področju.

Tudi tukajšnja šolska oblast je v bistvu že priznala potrebo po takih šolah z otvoritvijo nekaterih »pripravljalnih šol za kmetijsko stroko«. Čeprav tvorijo slovenski kmetovalci vsaj 90% vsega kmečkega prebivalstva na našem področju, pa so bile te šole odprte le v samem predmestju Trsta — Skedenj, Sv. Ivan in Občine — in je bil pouk v njih samo v italijanščini. Sicer pa ima naše kmečko prebivalstvo pravico do takih šol že po samem italijanskem zakonu z dne 22. aprila 1932, št. 490, ki je še vedno v veljavi tudi na našem ozemlju.

Mar naj naši kmetovalci, ki plačujejo težke davke, pošiljajo svoje sinove v druge države, da se izučijo in izpopolnijo v kmetijski stroki? Če imajo vsakovrstni poklici možnost, da se v svoji stroki izvežbajo in izpopolnijo v raznovrstnih strokovnih šolah in tečajih na domačih tleh, mora biti ta možnost dana tudi kmečkemu naraščaju slovenske narodnosti. Kakor je važna strokovna izobrazba drugih strok, tako je tudi važna kmetijska strokovna izobrazba za socialni in gospodarski napredek predvsem kmetijskega in s tem vsega prebivalstva na tukajšnjem ozemlju. Tudi so kmečke prilike in podnebne ter gospodarske razmere na našem področju precej različne od razmer v drugih državah.

Vsled tega smo prepričani, da so si pristojne oblasti v svesti svoje odgovornosti tudi napram utemeljenim potrebam in upravičenim zahtevam tukajšnjega kmečkega prebivalstva slovenske narodnosti in da ne bodo zaradi tega več odlašale z ureditvijo stvarnim potrebam ustrezajočega kmetijskega šolstva in pouka.

Avstrijska tovarna »Liezen« je pričela serijsko izdelovati nov tip cestnega valja na dieselski pogon; stroj ima to posebnost, da ga obtežujejo z vodo. Ista tovarna bo v kratkem dobavila Bolgariji popolno opremo za dograditev nove tvornice opeke.

Tvrdka KERŽE

ima v zalogi: *štedilnike, peči na les, premog, petrolej in plin najboljših znamk.*

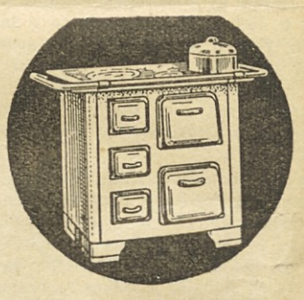

Jedilni pribor, namizno steklenino, servise iz stekla, porcelana in keramike, kuhinjske tehtnice, električne ulkalnike in štedilnike, plinske peči za peko „RIKOFIX“ itd. Vse za dom, menze, gostilne in bare po konkurenčnih cenah.

Trst — Trg S. Giovanni 1

Telefon 50—19

TRGOVINA IN POPRAVLJALNICA ČEVLJEV

GEC ALOJZIJ

Nova zaloga modernih čevljev za male in odrasle. - Velika izbira telovadnih in navadnih copat najboljših znamk

POSTREŽBA TOČNA - CENE ZMERNE

Za dijake in šolarje 10% popusta!

TRST - TRG TRA I RIVI 4 - ROJAN

PODJETJE ZA IZVOZ KMETIJSKIH PROIZVODOV

SLOVENIJA - AGROEXPORT

LJUBLJANA-JUGOSLAVIJA

Brzojavni naslov: AGROEXPORT Ljubljana — Tel. štev. 29-05 42-12

izvaža naslednje blago:

Govejo živino - Konje (vprežne in klavne) - Zmrznjeno meso - Mlečne proizvode - Fižol - Ajdo - Proso - Slamo

Tržaško gradbeno podjetje

I. C. E. T.

Trst, Ul. XXX. Ottobre 6/II.

Telefon 79-74

izvršuje vsakovrstna gradbena dela — strokovno dovršena po zmernih cenah

JAKOB PERHAUC

Trgovina dezertnih vin, likerjev, žganja in sirupov

Ustanovljena leta 1881

Trst — Ulica Xidias 6 — Trst

Telefon štev. 96-332